

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Markéta Mikulková

**Právní úprava mediace v České republice na příkladu zahraniční
právní úpravy**

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní úprava mediace v České republice na příkladu zahraniční právní úpravy“ vypracovala samostatně a s použitím veškeré uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci dne 27. března 2017

Markéta Mikulková

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Lence Holé, Ph.D. za její pomoc, rady, cenné připomínky a odborné konzultace při vedení této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Mediace – definice a objasnění pojmu.....	8
2. Právní úprava mediace v České republice.....	10
2.1 Vývoj právního zakotvení mediace.....	10
2.2 Analýza právní úpravy mediace.....	16
2.2.1 Požadavky na kompetence mediátora.....	16
2.2.2 Otázka dobrovolnosti.....	20
2.2.3 Účastníci mediace.....	22
2.2.4 Proces mediace.....	25
2.2.5 Odměňování mediátora.....	26
2.3 Shrnutí.....	29
3. Právní úprava mediace v Rakousku.....	30
3.1 Vývoj právního zakotvení mediace.....	30
3.2 Analýza právní úpravy mediace.....	31
3.2.1 Požadavky na kompetence mediátora.....	32
3.2.2 Otázka dobrovolnosti.....	33
3.2.3 Účastníci mediace.....	35
3.2.4 Proces mediace.....	36
3.2.5 Odměňování mediátora.....	37
3.3 Shrnutí.....	38
4. Právní úprava mediace v Norsku.....	39
4.1 Vývoj právního zakotvení mediace.....	39
4.2 Analýza právní úpravy mediace.....	40
4.2.1 Požadavky na kompetence mediátora.....	40
4.2.2 Otázka dobrovolnosti.....	41
4.2.3 Účastníci mediace.....	42

4.2.4 Proces mediace	44
4.2.5 Odměňování mediátora.....	45
4.3 Shrnutí	46
5. Zhodnocení kvality právní úpravy mediace a jejího průběhu v České republice a ve vybraných zemích	47
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	52
Abstrakt	
Abstract	
Seznam klíčových slov	
Key words	

Úvod

V této diplomové práci se zaměřujeme na problematiku mediace a především její právní úpravy obsažené v českém právním řádu a dále v právních řádech Rakouska a Norska. Cílem je analyzovat právní úpravu mediace v České republice v kontextu zahraniční právní úpravy Rakouska a Norska. Právní úprava mediace v České republice je stále velmi mladá a nepoznamenaná množstvím novel, které ale s největší pravděpodobností lze v budoucnu očekávat. Z tohoto důvodu nám přišlo zajímavé prozkoumat a pokusit se zjistit, co by mohlo být případně jejím obsahem a zda by se mohla inspirovat i v zahraničí.

Budeme se pohybovat na území České republiky, Rakouska a Norska. Rakousko jsme si zvolili, protože česká právní úprava vychází především z něj a jako členský stát Evropské unie má s Českou republikou některé věci společné. Naproti tomu Norsko není členem Evropské unie, ale nahlédnutí do jeho právní úpravy nám dává možnost získat pohled na mediaci i z jiné perspektivy a to z perspektivy severského státu, který mediaci používá již více než 200 let a v současné době jí řeší 50 % občanskoprávních případů s úspěšností v 90 % z nich. Až na krátký nástin vývoje mediace nás bude zajímat převážně současnost, v potaz vezmeme veškeré právní předpisy, které momentálně upravují mediaci a podle námi níže stanovených kritérií je analyzujeme a porovnáme.

Pokud bychom hledali inspiraci v odborné literatuře, zabývá se tématem právní úpravy mediace u nás a dále pak také v Rakousku např. dvojice Steinbergerová, Stanislav¹ nebo také Šimečková.² Naopak zmínku o Norsku bychom hledali marně. Proto v případě analýzy právní úpravy mediace v Norsku budeme čerpat primárně ze zákona a poté odborných zahraničních článků. Pro rozbor České republiky a Rakouska pak využijeme také zákony a zahraniční články, ale vycházet budeme často z monografií, a to jak z českých tak zahraničních, dále českých článků a v neposlední řadě i judikatury.

Práce je teoretického charakteru, převážně užíváme metodu popisnou, v poslední kapitole bude provedena orientační komparace, kde srovnáme všechny právní úpravy a informace z nich získané. Budeme se tak snažit zjistit, která z vybraných zemí má nejlépe upravenou mediaci a zda by tato právní úprava mohla být pro českého zákonodárce inspirací nebo naopak zda je něco, co by mohli převzít zahraniční úpravy z té české. Protože by ale

¹ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 512 s.

² ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, 416 s.

rozbor kompletně celé právní úpravy mediace České republiky, Rakouska a Norska dalece přesáhl rozsah této práce, budeme se věnovat pouze pěti zvoleným kritériím. Nejprve se podíváme na požadavky na kompetence mediátora, který je klíčovým pro úspěšné uzavření mediační dohody, a proto musí být dostatečně kvalifikovaný. Poté se zaměříme na diskutovanou otázku dobrovolnosti, na kterou každý stát nahlíží jinak, ačkoliv je dobrovolnost téměř vždy obsažena v definici samotné mediace. Třetí budou účastníci řízení, protože nás zajímá, kdo všechno může být u mediace přítomen a jak může ten který účastník ovlivnit úspěšnost mediačního jednání. Předposlední bude proces mediace, kde nás bude zajímat, jak mediace probíhá v zahraničí a u nás, jestli jsou pevně stanové fáze, které na sebe navazují nebo zda je to otázka improvizace. Vše završí problematika odměňování mediátora, a v jejím případě nás bude zajímat jak je to s prováděním bezplatné mediace, jak se strany dělí o hrazení mediace a kdo platí v případě, že strany nemají dostatek finančních prostředků. Na konci každé kapitoly provedeme shrnutí všech zjištěných poznatků a na základě této analýzy provedeme v závěrečné kapitole orientační komparaci. Jako první se budeme věnovat České republice, druhé bude Rakousko, protože to je české úpravě velmi blízké a částečně protikladem bude třetí Norsko.

Jak bylo řečeno výše, nelze v diplomové práci rozebrat celou právní úpravu mediace. Pokud tedy pomineme aspekty, kterými se zabýváme my, bylo by velmi zajímavé zaměřit se v budoucnu např. na povinnost mlčenlivosti, vykonatelnost mediačních dohod nebo správní delikty spojené s mediací.

1. Mediace – definice a objasnění pojmu

Vzhledem k tomu, že se celá tato práce týká mediace, považujeme za nezbytné v alespoň minimální míře objasnit tento pojem a pokusit se jej co nejlépe a nejstručněji definovat.

Vyčerpávající výčtová definice mezilidského komunikování, jež by zahrнула všechny aspekty, není možná. Koneckonců i vzhledem k tomu, že aspektů mezilidského komunikování je hned několik – kognitivní, filozofické, sociální, lingvistické, kulturní a také vzhledem k tomu, že při definování mediace je potřeba vzít v potaz všechny proměnné a možné roviny významu a dopadu komunikace mezi lidmi.³ A protože mediaci a komunikaci nelze oddělit, je také definování mediace velice obtížné. Proto se nejprve podívejme na několik různých definic od několika různých autorů.

„Mediace je flexibilní, dobrovolný způsob řešení konfliktů, který využívá třetí neutrální stranu – mediátora – k usnadnění jednání a řešení problému stran.“⁴ Jiný autor definuje mediaci zase jako využití třetí osoby k pomoci lidem v konfliktu s cílem dosáhnout dohody, které by bez její pomoci dosáhnout nedokázali.⁵ Podle dalšího je mediace neformální zásah neutrální třetí strany, která pomáhá stranám sporu sjednat dohodu.⁶ A čtvrtá a poslední definice zní - *„mediace je forma intervence třetích stran do konfliktu za účelem jeho oslabení nebo vyřešení prostřednictvím jednání.“⁷*

Vzhledem k tomu, že není dána jedna určitá, konkrétní a pevná definice mediace, dovolíme si ze všech výše zmíněných i nezmíněných poskládat tu, která je podle našeho názoru nejvýstižnější. Mediace je tedy metoda řešení konfliktu, při níž třetí neutrální kvalifikovaná osoba – mediátor – napomáhá účastníkům nalézt vzájemně přijatelné řešení sporu, a to tím, že jim pomáhá a usnadňuje komunikaci a dorozumívání.

Médium znamená latinsky střed, medius prostřední. Obrazně tedy můžeme říct, že procesem mediace se snažíme „vyjít vstříc na půl cesty“. Pokoušíme se tedy dosáhnout dohody mezi stranami tak, aby se ani jedna necítila poražená.⁸

³ VYBÍRAL, Zdeněk. *Psychologie komunikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005, s. 30.

⁴ SCANLON, Kathleen M. *Mediators Deskbook*. New York: CPR Institute for Dispute Resolution, 1999, s. 1.

⁵ BEVAN, Alexander H. *Alternative dispute resolution: a lawyers guide to mediation and other forms of dispute resolution*. London: Sweet and Maxwell, 1992, s. 18.

⁶ BÜCHRING-UHLE, Christian. *Arbitration and mediation in international business*. 2. vydání. Alphen ann den Rijn: Kluwer Law International, 2006, s. 176.

⁷ TOUVAL, Saadia, ZARTMAN, William I. *International mediation in theory and practice*. Boulder: Westview Press, 1985, s. 7.

⁸ WESTPHALOVÁ, Lenka, SPÁČIL, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. Legislativní možnosti a meze mediace konfliktu v rodinněprávních vztazích. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 100.

Jedná se o neformální a strukturovaný proces řešení konfliktů, ve kterém pomáhá znesvářeným stranám třetí nezávislá osoba, kterou je mediátor. Mediátor vstupuje zvenčí, pomáhá stranám, ale nerozhoduje o výsledku sporu. Toto rozhodnutí je pouze na samotných účastnících mediačního procesu.⁹

Mediace představuje v podstatě jakýsi most mezi účastníky konfliktu. Mediátor by měl zvládat mediační techniky a strukturu vedeného procesu mediace, ale nemůže vnucovat své řešení. Samotný mediační proces, kde se sejdou strany s mediátorem, může trvat několik hodin, ale i mnohem déle a v tomto případě se mediace rozdělí na několik jednání, které opět vede mediátor, jakožto odborník na dosahování dohod.¹⁰

⁹ RISKIN, Leonard, ARNOLD, Tom, KEATING, Michael. *Mediace aneb Jak řešit konflikty*. Praha: Pallata, 1997, s. 10.

¹⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Tzv. nesporný (smluvený) rozvod a mediace. *Bulletin advokacie*, 1999, č. 5, s. 32 - 33.

2. Právní úprava mediace v České republice

Základním právním předpisem, který upravuje mediaci je zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o mediaci“). Ten nabyl účinnosti k 1. 9. 2012. Je tedy zcela jednoznačné, že tento zákon, stejně jako celé zakotvení a používání mediace v naší republice, je poměrně mladé a čerstvé. Ze stejného roku pochází také vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora (dále jen „vyhláška o zkouškách a odměně mediátora“). Mladší právní zakotvení ryze mediace v českém právním řádu nenajdeme. Nicméně je potřeba zmínit také zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě (dále jen „zákon o probační a mediační službě“), který s mediací jako takovou také souvisí, ale nezabývá se již, na rozdíl od výše zmíněných právních předpisů, čistě jen a pouze její úpravou. A aby byla úprava zcela kompletní, je velmi důležité zmínit také nejstěžejnější směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 (dále jen „směrnice“), o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, ve které právní úprava mediace jako takové začala. V následujících částech této kapitoly dále popíšeme, jak se vyvíjelo zakotvování úpravy mediace do našeho právního řádu a dále rozebereme některé aspekty mediace a jejich konkrétní úpravu v českých právních předpisech.

2.1 Vývoj právního zakotvení mediace

Pokud bychom měli začít od naprostých prvopočátků mediace, pohybovali bychom se několik set let před naším letopočtem. Právě v té době – již v roce 594 př. n. l. byl totiž v Athénách ohlášen první známý mediátor v Evropě.¹¹

Později zastával funkci mediátor panovník, v případě křesťanského světa zase Ježíš Kristus, který ztělesňoval prostředníka mezi člověkem a Bohem.¹² O rané historii mediace by se toho dalo napsat spoustu, nicméně to pro účely této práce není důležité, proto se budeme dále věnovat pouze počátkům vývoje mediace, jak ji známe dnes, které byly položeny až několik let po druhé světové válce, která samozřejmě znamenala útlum v pokroku vývoje mediace a jejích postupů.

Vědecké zakotvení dnešní podoby mediace a její následný vývoj mají svoje rodiště ve Spojených státech. Zde byla roku 1963 založena Asociace pro rodinné a konsolidační soudy.

¹¹ LEWIS, John David. *Dike, Moira, Bios and the limits to understanding in Solon*, 13 (West). In *Dike*. Milano: Editioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 2001, roč. 4, s. 122.

¹² BECK, Pia. *Cochemer Praxis vs. Integrierte Mediation. Vergleich der methodischen Ansätze. Diplomarbeit*. Norderstedt: GRIN Verlag, 2009, s. 12.

O rok později USA vydávají *Civil Rights Act*, na jehož základě je při Ministerstvu spravedlnosti zavedena *Community Relations Service*, která má za úkol pomáhat při podpoře řešení sporu prostřednictvím jednání a mediace na federální úrovni.¹³

V roce 1968 je ve Spojených státech založena také organizace *Rocky Mountain Center for the Enviroment*, jejíž název napovídá také její činnosti a tou je ochrana životního prostředí, konkrétně tedy má tato organizace za úkol mediaci při ochraně životního prostředí.¹⁴

V angloamerickém právním prostředí prošla mediace velmi pružným a intenzivním vývojem, což se nedá zcela říct o prostředí evropském, které reagovalo poněkud roztržštěněji. Oporu zde získala mediace v moderním pojetí prostřednictvím Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008, která se týkala některých aspektů mediace v občanských a obchodních věcech. Státy měly za úkol zavést právní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí a to s účinností nejpozději od 21. 5. 2011. Velmi aktivně byl tento problém diskutován např. v Německu.¹⁵

Nicméně je velmi zajímavé, že i přes tuto počáteční aktivitu byl v Německu přijat první zákon o mediaci až ve stejném roce jako v České republice. Konkrétně to bylo 26. 7. 2012.¹⁶ Z toho tedy jasně vyplývá, že termín určený ve směrnici ani jeden z těchto států nedodržel.

Přijetí samotného zákona o mediaci v České republice v roce 2012 předcházelo mnoho událostí. Ještě předtím než byla vůbec vydána směrnice a z ní vycházející nutnost ji nějakým způsobem zakotvit do právního řádu, již byla mediace v naší republice přítomna. V roce 1992 byla totiž založena nezisková organizace České centrum pro vyjednávání a řešení konfliktů, jejímž úkolem bylo vzdělávat další zájemce, připravovat české materiály a přizpůsobovat postupy našim podmínkám. Tato organizace se poté změnila v Centrum pro vyjednávání – Partners Czech se statutem obecně prospěšné společnosti. Od Centra se koncem 90. let osamostatnilo Centrum dohody, s. r. o., které stejně jako Centrum pro vyjednávání funguje dodnes a jeho činnost spočívá v poskytování nejrůznějších typů vzdělání.¹⁷

¹³ LEVINE, Bertram J. 128 *Resolving Racial Conflict: The Community Relations Service and Civil Rights, 1964-1989*. Columbia: University of Missouri Press, 2005, s. 9.

¹⁴ MEIER, Isaak, MÜRNER, Diana. Mediation und Möglichkeiten ihrer Förderung durch den Gesetzgeber, Recht – unter der besonderen Berücksichtigung der neuen eidgenössischen Zivilprozessordnung. In *Recht*, 2004, s. 1.

¹⁵ MALACKA, Michal. Historie mediace a mediačních dohod. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 43.

¹⁶ Tamtéž, s. 46.

¹⁷ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 31.

V roce 2000 došlo k další zásadní události, která se týkala mediace a jejího fungování na našem území. Ve dnech 11. a 12. 5. téhož roku se totiž uskutečnila na půdě Slezské univerzity v Opavě první konference o mediaci v České republice. Konferenci uspořádala Filosoficko - přírodovědecká fakulta, Ústav společenských věd ve spolupráci se studentskou organizací a vyškolenými mediátory Českého centra pro vyjednávání a řešení konfliktů Praha a nesla název Mediace a její perspektivy v České republice. Účastníky byli zástupci vysokých škol, které nabízejí výuku mediace, zástupci občanských sdružení a mediátoři. Cílem bylo zmapování tehdejšího stavu mediační teorie a praxe v České republice a především společné hledání cesty, jak mediaci jako metodu řešení sporů a konfliktů dále propagovat a rozvíjet a nabízet ji jako službu. Účastníci se shodli na tom, že dozrál čas na vytvoření společné asociace, která by garantovala prosazování mediace v České republice, zabývala se profesními a etickými standardy a požadavky na profesionálního mediátora, včetně kvalifikačních standardů.¹⁸

Účastníci konference v Opavě tedy dosáhli konsenzu o vytvoření a schválení přípravného výboru pro založení občanského sdružení s názvem Asociace mediátorů ČR a zkratkou AMČR. Na podzim se opakovaně sešel přípravný výbor a definoval koncepci sdružení, jeho stanovy a podal žádost o registraci. V prosinci byla AMČR zaregistrována Ministerstvem vnitra pod číslem VS/1-1/45 614/00-P.¹⁹

Zákonem, který zakotvoval mediaci ještě před samotným zákonem o mediaci, byl zákon o probační a mediační službě. Ten se ovšem uplatňoval pouze v trestní oblasti a to především mezi poškozeným a obviněným hlavně při využívání institutu narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání. Proto v letech 2004 – 2006 probíhal projekt Mediace v netrestních věcech, který měl vytvořit systém mediace v netrestní oblasti s jasnými profesními a vzdělávacími standardy, akreditačním systémem a kritérii pro profesionálního mediátora v netrestních věcech a také legislativní rámec pro zakotvení mediace v našem právním řádu.²⁰

Dále také Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR společně s Asociací mediátorů ČR, o.s., Hospodářskou komorou ČR, spotřebitelskými svazy a Rozhodčím soudem realizovali v letech 2008 – 2010 pilotní projekt Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů – ADR.²¹

¹⁸ STÖHROVÁ, Helena, ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *První konference o mediaci* [online]. amcr.cz, září 2009 [cit. 5. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.amcr.cz/o-asociaci/#cil2>>.

¹⁹ *Vznik a vývoj organizace, rok 2000* [online]. amcr.cz, 2011 [cit. 5. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.amcr.cz/o-asociaci/#cil2>>.

²⁰ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 32.

²¹ Tamtéž, s. 33.

Kromě výše zmíněného ovšem Ministerstvo spravedlnosti započalo v roce 2008 také legislativní proces přípravy a schvalování zákona o mediaci v netrestních věcech. Ministerstvo předložilo vládě návrh zákona dne 7. 1. 2009 a 5. 3. 2009 byl poprvé projednán Legislativní radou vlády. Tento původní návrh kladl vysoké nároky na státní rozpočet, neboť předpokládal náklady ve výši 38 000 000 Kč. Proto ho také Ministerstvo na návrh Legislativní rady vlády přepracovalo a tím, že vypustili z návrhu možnost soudu stanovit povinnou mediaci v rodinných věcech, došlo ke snížení nákladů na 1 050 000 Kč. Dále také došlo ke změně v minimálním povinném vzdělání mediátora, kdy je vyžadováno vysokoškolské vzdělání magisterského studijního programu oproti původně požadovanému vyššímu odbornému vzdělání. A také bylo vypuštěno povinné vzdělávání mediátorů zařízení akreditovaným Ministerstvem spravedlnosti a nahrazeno zkouškou prováděnou v gesci Ministerstva.²²

Přepracovaný návrh zákona o mediaci byl podruhé projednán Legislativní radou vlády 26. 11. 2009, kdy k němu rada uplatnila opět řadu připomínek, které Ministerstvo následně do návrhu zapracovalo. Poté byl potřetí návrh předložen Legislativní radě a ta jej 25. 2. 2010 znovu projednala, ale ani tentokrát nebyl vysloven souhlas. Namísto toho Legislativní rada vlády doporučila, aby překladatel vypracoval návrh zákona, který bude čistou transpozicí směrnice a to formou novely již existující právní úpravy. Ministerstvo spravedlnosti tedy vypracovalo návrh novely zákona č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů. Návrh novely tohoto zákona však nebyl ani rozeslán do meziresortního připomínkového řízení.²³

Následně Ministerstvo spravedlnosti v souladu s *Plánem legislativních prací vlády na rok 2011* vypracovalo návrh zákona o mediaci a o změně některých zákonů, který byl 2. 5. 2012 Parlamentem České republiky schválen a po podpisu prezidenta vyhlášen ve *Sbírce zákonů* pod číslem 202/2012 Sb. Ačkoli byl ale zákon přijat, jsou zde tři oblasti, na kterých se pracovní skupina, která návrh zákona připravovala, neshodla. První byla otázka povinnosti mlčenlivosti a to, zda se má tato povinnost vztahovat pouze na mediátory nebo také na ostatní účastníky mediace, druhý se týkala toho, kdo má provádět dohled na mediátory a třetí je oblast nároků na vzdělávání mediátorů.²⁴ Níže nastíníme, jak byly nakonec tyto tři oblasti v zákoně o mediaci upraveny.

²² STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 190 - 191.

²³ Tamtéž, s. 191.

²⁴ Tamtéž, s. 192 - 193.

Jedinou povinností mediátora, které je věnován samostatný paragraf, je právě povinnost mlčenlivosti. Tu je mediátor povinen zachovávat o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v rámci mediace či její přípravy a této povinnosti ho nezprošťuje ani vyškrcnutí jeho osoby ze seznamu mediátorů a ani skutečnost, že nebyla uzavřena smlouva o provedení mediace. Zprostit ho této povinnosti však mohou samotní účastníci mediace, kdy v případě jejich smrti, prohlášení za mrtvého nebo zániku přejde toto právo na právního nástupce. V případě, že by se mediátor dostal do řízení před soudem nebo jiným orgánem, které by souviselo s výkonem činnosti mediátora, povinnosti mlčenlivosti nebude v nezbytném rozsahu vázán, a totéž platí v případě jeho obrany v rámci výkonu dohledu nad činností mediátora nebo v kárném řízení. Na mediaci může být zúčastněno více osob, než pouze mediátor a strany konfliktu, a to např. osoby, které se podílejí na zajištění přípravy a průběhu mediace, během nichž je téměř jisté, že se tyto lidé dostanou k určitému množství informací o stranách konfliktu a mnohdy nejen o nich, a proto je namístě vztahovat mlčenlivost také na ně, stejně jako to dělá ustanovení § 9 odst. 4 zákona o mediaci. A poslední odst. 5 říká: *„Ten, kdo je mediátorem podle právních předpisů jiného členského státu, nesmí být nucen porušit povinnost mlčenlivosti v rozsahu, v jakém mu je uložena právními předpisy jiného členského státu, na jejichž základě poskytuje své služby.“*²⁵

*„Ministerstvo spravedlnosti vykonává podle jiného právního předpisu dohled nad dodržováním povinností stanovených mediátorovi tímto zákonem; to neplatí, je-li mediátorem advokát.“*²⁶

Fyzická osoba, která se chce stát mediátorem, musí získat vysokoškolské vzdělání v magisterském nebo v navazujícím magisterském studijním programu v České republice, nebo získat obdobné vysokoškolské vzdělání v zahraničí, pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, uznání takového vzdělání stanoví, anebo pokud bylo toto vzdělání uznáno podle jiného právního předpisu a také musí složit zkoušku mediátora nebo jí musím být uznána kvalifikace podle jiného právního předpisu.²⁷

Poté co pracovní skupina dokončila přípravu návrhu zákona o mediaci, byl návrh dne 4. 3. 2011 rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. V rámci tohoto řízení byla uplatněna řada připomínek, např. soulad mediační dohody s platným právem nebo nařízení setkání se zapsaným mediátorem v rámci novely zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,

²⁵ Ustanovení § 9 zákona o mediaci.

²⁶ Ustanovení § 13 zákona o mediaci.

²⁷ Ustanovení § 16 zákona o mediaci.

ve znění pozdějších předpisů. Autorem mnoha připomínek byla také Česká advokátní komora.²⁸

Po vypořádání připomínek vzešlých z meziresortního připomínkového řízení byl návrh předán vládě, kde jej nejprve projednaly pracovní komise Legislativní rady vlády, které připomínky zapracovaly do návrhu stanoviska Legislativní rady vlády. Pouze dva sporné body byly ponechány Legislativní radě k posouzení, a to – za první odpovědnost za soulad mediační dohody s platným právem a za druhé zvláštní postavení mediátorů, kteří jsou také advokáty. Legislativní rada vlády návrh 12. 5. 2011 a doporučila vládě jej schválit s úpravami podle svých připomínek. 15. 6. 2011 vláda návrh zákona o mediaci schválila, avšak výše uvedené sporné body zůstaly nedotčeny. Konečné znění vládního návrhu zákona vypracovalo Ministerstvo spravedlnosti a 7. 7. 2011 bylo předloženo Poslanecké sněmovně k projednání. Ta jej projednala v prvním čtení 21. 9. 2011, poté jej postoupila ústavně právnímu výboru, který jej projednal poprvé 1. 12. 2011 a podruhé 18. 1. 2012 a následně doporučil přijetí zákona Poslanecké sněmovně. Ta jej tedy projednala ve druhém čtení 31. 1. 2012 a třetí čtení proběhlo 10. 2. 2012. 20. 2. 2012 postoupila Poslanecká sněmovna návrh zákona Senátu, kde byl 13. 3. 2012 projednán v ústavně právním výboru a 15. 3. 2012 jej projednalo plénum Senátu, přičemž Senát návrh vrátil Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy přijatými Ústavně právním výborem Senátu. Dne 2. 5. 2012 Poslanecká sněmovna přijala zákon o mediaci ve znění pozměňovacích návrhů Senátu. 29. 5. 2012 zákon podepsal prezident, 13. 6. 2012 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů a 1. 9. 2012 nabyl účinnosti.²⁹

Prozatím posledním milníkem ve vývoji právní úpravy mediace v České republice bylo přijetí vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora ze dne 13. 8. 2012. Ministerstvo spravedlnosti ji stanovilo k provedení § 10 odst. 3 a § 23 odst. 8 zákona o mediaci.³⁰

„Touto vyhláškou se stanoví náležitosti zkoušky mediátora, náležitosti zkoušky z rodinné mediace, náležitosti žádosti o vykonání zkoušky, způsob provádění zkoušky, způsob jmenování zkušebních komisařů, výše odměny mediátora za první setkání s mediátorem nařízené soudem.“³¹

²⁸ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 193 – 194.

²⁹ Tamtéž, s. 194 – 197.

³⁰ Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora.

³¹ Ustanovení § 1 vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora.

2.2 Analýza právní úpravy mediace

O tom, které právní předpisy patří do právní úpravy mediace v České republice, jsme se zmínili již výše. Každý z nich by se dal rozebrat z mnoha hledisek, které lze potom dále hledat i v právních úpravách jiných zemí, kterým se budeme věnovat později. Nicméně vyčerpat všechny oblasti, které např. jen samotný zákon o mediaci obsahuje, by bylo velmi rozsáhlé a vyčerpávající a několikanásobně by to přesáhlo rozsah této diplomové práce a vydalo by to obsahově na poměrně silnou a obsáhlou knižní publikaci. Z toho důvodu jsme se rozhodli věnovat pouze několika faktorům, jejichž úpravu a zakotvení v právní úpravě budeme sledovat a rozebírat a poté také srovnávat se zahraničními právními úpravami. Půjde nejprve o požadavky na kompetence mediátora, dále o velmi důležitý prvek dobrovolnosti v rámci mediace a věnovat se budeme také samotným účastníkům mediace. Jako předposlední se podíváme na celý mediační proces a na závěr se zaměříme na otázku odměňování mediátora.

2.2.1 Požadavky na kompetence mediátora

Když vezmeme v potaz základní pojmy uvedené v § 2 zákona o mediaci, písmeno c) nám říká, že: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí mediátorem fyzická osoba, která je zapsaná v seznamu mediátorů.*“ Tuto definici považujeme za velmi strohou a o profesi mediátora nic moc nevypovídající. Abychom tedy na úvod lépe vymezili, kdo vůbec mediátor je, použijeme charakteristiku jinou a výstižnější, ze které budeme poté také částečně vycházet při výčtu kompetencí, jež jsou pro práci mediátora vyžadovány.

Mediátor je tedy školený profesionál se specifickými dovednostmi a odbornými znalostmi z oblasti mediace. Jsou pro něho nezbytné analytické schopnosti, protože složitou situaci musí umět rozdělit na jednotlivá témata, tj. na předměty jednání, a musí být schopen neutrálních formulací, tj. zasazovat je do širšího kontextu, spojovat je a klienty vyzvat, aby uvažovali o důsledcích svých očekávání a řešení. Zkušenosti využívá k usnadnění komunikace mezi spornými stranami. Odpovídá za efektivní vedení rozhovoru a za strukturování mediačního procesu. Uvědomuje si danou fázi procesu, a pokud klient potřebuje více času, vrátí se do předchozí fáze. Konflikt chápe jako přirozenou součást života i komunikace.³²

Předtím než si určíme definici pojmu kompetence, je důležité si uvědomit, že historie zkoumání kompetencí sahá až do 60. let 20. století. V současné době je klíčovým tzv.

³² ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 73.

kompetenční přístup, který je vázán na myšlenku celoživotního učení, má dominantní postavení a lze o něm hovořit jako o novém vzdělávacím paradigmatu.³³

Samotných definic kompetence je několik, my se přikláníme k této: „*je to stupeň rozvoje dovedností a znalostí, který je nezbytný pro efektivní zvládnání pracovního výkonu podle profesních standardů platných v určité době.*“³⁴ Je to z toho důvodu, že z této definice lze vyčíst proměnlivost a pohyblivost kompetencí, v závislosti na vývoji např. určité profese, což shledáváme za nezbytné.

Když už jsme si určili, kdo je vůbec mediátor a definovali, jak se určuje definice kompetence a z nespočtu definic si jednu vybrali, je na čase se zaměřit na samotné konkrétní kompetence mediátora, které jsou pro výkon této profese nutností. K výběru těchto jednotlivých požadavků na profesionálního mediátora slouží různé modely posuzování kompetencí, které probíhají v nejrůznějších fázích. Nicméně rozbor těchto aspektů je příliš zdlouhavý a pro naše účely zcela zbytečný. Pojďme tedy na konkrétní výčet požadavků na kompetence mediátora v České republice.

Předpoklady pro výkon profese mediátora jsou osobnostní předpoklady, vzdělání a vzdělávání mediátorů, odborné znalosti a dovednosti a požadavky stanovené zákonem či jinou normou. Odborné znalosti a dovednosti chápeme jako schopnosti a z nich vyplývající znalosti, dovednosti a návyky. Z uvedeného lze také vyvodit, že za podmínku pro výkon profese mediátora nepovažujeme pouze počáteční vzdělání mediátora, ale také jeho další, celoživotní vzdělávání.³⁵

Nejprve začneme u osobnostních předpokladů, které rozdělíme do osmi podkategorií. První je pohlaví, což není nijak omezeno, ani nelze v podstatě říct, jestli je některé pohlaví více vhodné. Druhá je věk, zde je požadováno minimálně 25 let a maximálně 65 let, výjimečně lze i v důchodovém věku. Třetí je celková zralost tedy stabilita osobnosti a zvládnutí emocionality. Čtvrté je myšlení a zde je požadována nadprůměrná úroveň všeobecných rozumových schopností, zejména samostatnost a kritické a konstruktivní myšlení, tvořivost, vynalézavost a iniciativa, koncentrace, logické uvažování a samostatný úsudek. Důležitým prvkem, který je částečně uveden také v zákoně o mediaci, jsou vysoké morální kvality. Mezi ně se řadí bezúhonnost, která má také právní zakotvení.³⁶ Dále sem

³³ VETEŠKA, Jaroslav a kol. (ed). *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Praha: Educa Service, 2009, s. 241 - 260.

³⁴ JARVIS, Peter. *An International Dictionary of Adult and Continuing Education*. 2. vydání. London: Kogan Page Ltd., 1999, s. 32.

³⁵ HOLÁ, Lenka. Systém vzdělávání mediátorů. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 39.

³⁶ Ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) zákona o mediaci.

patří nestrannost, poctivost, spolehlivost, částečně i dominantnost, sebejistota, duševní odolnost, organizační talent a realističnost. Šestou oblastí jsou sociální dovednosti, tedy schopnost navazovat kontakt, získání důvěry, obratnost v jednání a dobré komunikační dovednosti. Předposlední je vnější projev, pod nímž si lze představit celkové vystupování včetně vzhledu a kulturnosti projevu. A zakončíme to podkategorií osmou, což je formální vzdělání, mezi které můžeme zařadit vysokoškolské vzdělání společenskovedního charakteru a dostatečné znalosti v právní, psychologické a sociální problematice.³⁷

Jako druhou oblast předpokladů mediátora rozebereme odborné znalosti, které je potřeba rozlišovat na odborné znalosti věcného problému konfliktu a odborné znalosti metody mediace. Potřeba odborných znalostí věcného problému konfliktu se obvykle zvyšuje přímo úměrně k tendenci klientů dožadovat se od mediátora hodnocení, odhadů, předpovědí či návrhů. Typ potřebných odborných znalostí závisí na tom, jaké hodnocení nebo jaké směrování klienti požadují. Hloubka odborných znalostí mediátora přímo souvisí s jeho orientací a přístupem k mediaci. Velice důležitá je znalost práva, kterou lze považovat dokonce za podmínku poskytování mediačních služeb. Nepleťme si ovšem znalost práva s právním vzděláním. To totiž není nutnost, zejména v situacích, kdy je k řešení konfliktů v dané oblasti výhodnější vzdělání v jiné oblasti. Nicméně stále je potřeba mít na paměti, že znalost právního prostředí, v němž se pohybuje uzavírání mediačních dohod, je součástí kvalifikačních zkoušek mediátorů. A odborné znalosti metody mediace získá mediátor vzděláním a dalším vzděláváním v mediaci a jsou nezbytným předpokladem pro jeho odborné kompetence a efektivní službu klientům.³⁸

Na závěr této podkapitoly věnující se požadavkům na kompetence mediátora spojíme dva zbyvající výše zmíněné předpoklady a to je vzdělání a vzdělávání a požadavky stanovené zákonem nebo jinou normou. Je to z toho důvodu, že vzdělání je právně zakotveno ve všech třech předpisech, které byly v rámci českého právního řádu k mediaci vydány. Pro přehlednost si rozdělíme vzdělávání a právní zakotvení na to vztahující se k trestní oblasti a dále na to vztahující se k oblasti netrestní.

Vzdělávání mediátorů v trestní oblasti (a samozřejmě nejen to) upravuje zákon o probační a mediační službě. Ten říká, že *„Úředník Probační a mediační služby musí být bezúhonný a svéprávný a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky*

³⁷ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 218.

³⁸ Tamtéž, s. 216 - 217.

*Probační a mediační služby*³⁹ a „*Úředníci a asistenti jsou povinni se dále vzdělávat a prohlubovat si své odborné znalosti.*“⁴⁰ S cílem připravit kvalifikované odborníky pro výkon profese byl zpracován systém vzdělávání pracovníků Probační a mediační služby. Skládá se z dvou pilířů – specializačního vzdělávacího programu a dalšího odborného vzdělávání. Součástí prvního pilíře je výcvikový program a praxe na odborných pracovištích. Ten je realizován po dobu 12 - ti měsíců a je ukončen závěrečnou zkouškou před komisí jmenovanou ministrem spravedlnosti. Na kvalifikační vzdělávací program navazuje systém dalšího vzdělávání, který přispívá k průběžnému zvyšování odbornosti a specializace. Součástí dalšího vzdělávání jsou semináře věnované aktuálním otázkám uplatňování alternativních způsobů řízení a alternativních trestů, zacházení se specifickými skupinami klientů, uplatňování mediace při řešení různých druhů trestných činů a dále pravidelné supervizní semináře věnované rozvoji praktických dovedností a reflexe vlastní práce, metodické či kazuistické semináře.⁴¹

Netrestní oblast je upravena v zákoně o mediaci a také ve vyhlášce o zkouškách a odměně mediátora. Podle zákona o mediaci je oprávněna služby mediátora poskytovat pouze osoba zapsaná v seznamu.⁴² K zápisu do tohoto seznamu stanovuje zákon podmínky. Jsou jimi mimo jiné také ty, že do seznamu lze zapsat pouze fyzickou osobu, která získala vysokoškolské vzdělání v magisterském nebo navazujícím magisterském studijním programu v České republice nebo získala obdobné vysokoškolské vzdělání v zahraničí, pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, uznání takového vzdělání stanoví, anebo které bylo toto vzdělání uznáno podle jiného právního předpisu.⁴³ Další podmínkou je, že tato osoba složila zkoušku mediátora nebo jí byla uznána kvalifikace podle jiného právního předpisu.⁴⁴ Ke zkoušce ještě ze zákona o mediaci doplníme, že ji lze vykonat maximálně třikrát a to ve lhůtě půl roku ode dne konání poslední neúspěšné zkoušky. Tato lhůta se shoduje i se lhůtou v jaké je nejpozději umožněno vykonat zkoušku po doručení žádosti. Zkouška je vždy zpoplatněná a to částkou 5 000 Kč.⁴⁵ Podrobněji popisuje zkoušku mediátora až vyhláška o zkouškách a odměně mediátora. Podle ní zkouška sestává z ústní a písemné části a zkouška z rodinné mediace pouze z ústní. Při zkoušce se zjišťují znalosti z oblasti mediace a dalších způsobů mimosoudního řešení sporů, včetně příslušné právní úpravy,

³⁹ Ustanovení § 6 odst. 2 zákona o probační a mediační službě.

⁴⁰ Ustanovení § 6 odst. 4 zákona o probační a mediační službě.

⁴¹ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 238 - 239.

⁴² Ustanovení § 14 zákona o mediaci.

⁴³ Ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) zákona o mediaci.

⁴⁴ Ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) zákona o mediaci.

⁴⁵ Ustanovení § 23 zákona o mediaci.

mediačních technik, základních lidských práv a svobod, občanského, obchodního a pracovního práva, rodinného práva, práva na ochranu spotřebitele, občanského práva procesního a základů psychologie a sociologie.⁴⁶

Po prostudování výčtu všech požadavků na kompetence mediátora by se mohlo zdát, že nároky na tuto osobu jsou přehnané. V kontextu této myšlenky je nutné si uvědomit, že je to právě mediátor, kdo vede a organizuje celé mediační jednání a je klíčovým pro zdárné dosažení mediační dohody mezi stranami sporu.

2.2.2 Otázka dobrovolnosti

S prvkem dobrovolnosti pracovala v některých svých člancích již směrnice, která dala vzniknout zákonu o mediaci. Řeší dobrovolné dodržování dohod⁴⁷, dobrovolné usilování stran o urovnání sporu s pomocí mediátora⁴⁸, mediaci jako dobrovolné řízení v tom smyslu, že strany za ně odpovídají, organizují ho a mají právo ho kdykoliv ukončit⁴⁹ a povinnost členských států podporovat všemi prostředky vypracování a dodržování dobrovolných kodexů chování mediátorů.⁵⁰

Dobrovolnost lze pojmout z minimálně dvou úhlů pohledu. Za prvé se jedná o nucení k mediaci protistranou, kdy je potřeba tuto dobrovolnost ověřovat, a za druhé jde o nařízené setkání s mediátorem v rámci soudního řízení či před ním, které je stěžejní a proto se mu budeme dále věnovat.⁵¹

Zakotvit dobrovolnost mediace je potřeba jak vůči stranám, tak vůči mediátorovi. Pokud by totiž byla zavedena povinná mediace, nebylo by dosaženo jejího žádaného a očekávaného výsledku, ale byla by brána pouze jako nezbytná podmínka, která musí být naplněna před tím, než bude spor předložen soudu. V úvahu přichází pouze přípustění povinné mediace pro určitý, přesně vymezený okruh sporů, kde by společenský zájem na smírném řešení převažoval nad zachováním principu dobrovolnosti.⁵² K tomuto můžeme uvést konkrétní příklad ze zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „osř“) a to tento: *„Je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu účastníkům řízení nařídit první setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „mediátor“) v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců. Pokud se účastníci bez zbytečného odkladu nedohodnou na osobě*

⁴⁶ Ustanovení § 2 vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora.

⁴⁷ Ustanovení odst. 6 směrnice.

⁴⁸ Ustanovení odst. 10 směrnice a ustanovení čl. 3 písm. a) směrnice.

⁴⁹ Ustanovení odst. 13 směrnice.

⁵⁰ Ustanovení čl. 4 odst. 1 směrnice.

⁵¹ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 53.

⁵² HORÁČEK, Tomáš. *Mediace v soukromoprávních věcech jako předmět samostatné právní úpravy*. *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 124.

mediátora, vybere jej ze seznamu vedeného ministerstvem předseda senátu. Po uplynutí 3 měsíců soud v řízení pokračuje. První setkání nelze nařídit po dobu platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí.”⁵³

Tento názor je však podroben kritice, že povinné mediační řízení je v rozporu s právem na spravedlivý proces, konkrétně s právem na soudní ochranu. Ústavní soud k tomuto říká, že k porušení tohoto ústavního práva dochází, pokud by byla komukoliv odepřena možnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu, popřípadě pokud by soud odmítl jednat a rozhodovat o podaném návrhu, který se týká sporu, jež předtím neprošel mediačním procesem.⁵⁴

Přístup, který stojí na pomezí mezi dobrovolnou a povinnou mediací, je postaven na bázi dobrovolnosti, ovšem s tím, že snaha o smírné řešení sporu je oceněna např. nižšími poplatky za následně vedené soudní řízení v případě neúspěchu mediačního jednání.⁵⁵

Opakem tohoto přístupu je v podstatě i znění osř, podle něhož soud může výjimečně zcela či zčásti nepřiznat náhradu nákladů řízení, pokud se účastník odmítne bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání se zapsaným mediátorem.⁵⁶ Z tohoto důvodu také vydává mediátor stranám potvrzení o splnění uložené povinnosti setkat se s mediátorem.⁵⁷ Tuto povinnost ukládá mediátorovi zákon o mediaci⁵⁸ a potvrzení nepodléhá mlčenlivosti ve smyslu ustanovení § 9 tohoto zákona.⁵⁹

Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že nařízené setkání s mediátorem v rámci soudního řízení či před ním prvek dobrovolnosti postrádá, stejně jako předpisy týkající se mediace byť jen sebemenší zmínku o něm, a že zde tedy dochází ke střetu s ústavně zaručeným právem. Opak je pravdou. Závěr, že soudem nařízené první setkání se zapsaným mediátorem není nařízenou mediací, vychází jednak právě ze samotné zásady dobrovolnosti, jako jednoho ze znaků mediace, která je, ačkoliv nepřímo, upravena v zákoně o mediaci, a dále je podpořen i názorem odborné veřejnosti.⁶⁰ Navíc soud účast na mediaci jako takové

⁵³ Ustanovení § 100 odst. 2 osř.

⁵⁴ BĚHOUNEK, Tomáš. Mediace v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2004, č. 19, s. 716.

⁵⁵ HORÁČEK, Tomáš. Mediace v soukromoprávních věcech jako předmět samostatné právní úpravy. *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 125.

⁵⁶ Ustanovení § 150 osř.

⁵⁷ JELÍNKOVÁ, Petra. Soudem nařízené první setkání se zapsaným mediátorem a nečinnost stran. *Právo a rodina*, 2014, č. 10, s. 10.

⁵⁸ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci.

⁵⁹ DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. *Komentář k zákonu o mediaci*. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck - CZ, 2013, s. 44 (§ 8 zákona o mediaci).

⁶⁰ JELÍNKOVÁ, Petra. K vybraným problémům nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem. *Právní rozhledy*, 2014, č. 22, s. 790.

vynutit ani nemůže, jediné co je oprávněn nařídit je právě tzv. první setkání s mediátorem, které je ovšem pouze informativní.⁶¹

Zákon o mediaci upravuje dobrovolnost zejména tím, že je před zahájením mediace mediátor povinen poučit strany konfliktu o svém postavení při mediaci, o účelu a zásadách mediace, o účincích smlouvy o provedení mediace a mediační dohody, o možnosti mediaci kdykoliv ukončit, o odměně mediátora za provedenou mediaci a o nákladech mediace. Mediátor je povinen strany konfliktu výslovně poučit o tom, že zahájením mediace není dotčeno právo stran konfliktu domáhat se ochrany svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou, a že za obsah mediační dohody jsou odpovědné pouze strany konfliktu.⁶² Dále je ale prvek dobrovolnosti promítnut i do zahájení mediace, které je možné pouze uzavřením smlouvy o provedení mediace, u níž zákon stanovuje minimální náležitosti.⁶³ Důležité je především přesné označení stran konfliktu, aby je nebylo možno zaměnit s jiným subjektem.⁶⁴

2.2.3 Účastníci mediace

Zákon o mediaci se o účastnících mediačního jednání zmiňuje pouze velmi stroze a okrajově a to v rámci definice jednoho z nejzákladnějších a nejdůležitějších pojmů, kterým je pojem mediace, a to tak že úkolem mediátora je podporovat komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými, pro které dále používá označení strana konfliktu.⁶⁵ Žádnou další specifikaci těchto stran nebo osob účastnících se konfliktu zákon nedává.

Ke stranám konfliktu se vyjadřuje komentář k zákonu o mediaci, kde je řečeno, že strany konfliktu mohou být jak fyzické, tak také právnické osoby, mezi nimiž existuje spor.⁶⁶ To je ale vše, co můžeme z komentáře k účastníkům nebo stranám mediace vyčíst a bohužel jsme tímto úvodem také vyčerpali veškeré informace k tématu účastníci mediace z celé české právní úpravy, která je k mediaci dostupná. Dále je tedy nezbytně nutné nahlédnout do odborných publikací.

Za účastníka mediace považujeme osobu přímo přítomnou mediačnímu jednání. Účastníky můžeme rozdělit na celkem šest skupin, a to – mediátor, klienti a jejich zástupci, konzultanti, jiní odborníci či instituce a osoby konfliktem a jeho řešením nepřímo dotčené.

⁶¹ SVATOŠ, Martin. Mýty a fakta o prvním setkání s mediátorem, aneb všechno, co jste o mediaci chtěli vědět, ale báli jste se zeptat. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 11, s. 48 - 49.

⁶² Ustanovení § 3 odst. 4 zákona o mediaci.

⁶³ Ustanovení § 4 zákona o mediaci.

⁶⁴ DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. *Komentář k zákonu o mediaci*. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck - CZ, 2013, s. 22 – 23 (§ 4 zákona o mediaci).

⁶⁵ Ustanovení § 2 písm. a) zákona o mediaci.

⁶⁶ DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. *Komentář k zákonu o mediaci*. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck - CZ, 2013, s. 10 (§ 2 zákona o mediaci).

Tomu, kdo je mediátor, jsme se věnovali z části již v jedné z předcházejících podkapitol, nicméně pro úplnost ještě doplníme, že jde o osobu zprostředkující mezi klienty komunikaci, která je předpokladem pro jejich dorozumění a řešení konfliktu. Klienti jsou účastníci mediace, kteří řeší svůj vzájemný konflikt. Někteří autoři vnímají toto označení za nevhodící se, nicméně s ohledem na již výše zmiňovaný prvek dobrovolnosti s nimi nelze souhlasit. Pokud bychom chtěli najít vhodné označení pro vztah mezi klienty navzájem, jeví se jako nejideálnější partneři. V české i zahraniční literatuře se můžeme často setkat také s označením strany sporu a jeho synonymy, což je ale zcela nevhodné, protože se zde v budoucnu očekává spolupráce. Zástupci klientů jsou nejčastěji právníci a působí při procesu mediace a mohou jej částečně ovlivňovat, což může být přínosem nebo překážkou. Role zástupce je závislá na povaze konfliktu a poskytuje klientovi především informace, je mu oporou a případně ho smí zcela zastoupit, pokud se klient nemůže mediace zúčastnit. Čtvrtou skupinou jsou konzultanti, tedy osoby poskytující klientům nebo mediátorovi odborné informace potřebné pro kompetentní a informovaná rozhodnutí, kteří se mediace mohou, ale nemusí zúčastnit. Pokud klient potřebuje i jinou formu pomoci, kterou mu mediátor nemůže poskytnout, doporučí mu pomoc jiného odborníka či instituce. A poslední jsou osoby konfliktem a jeho řešením nepřímě dotčené, tedy např. příbuzní, kdy konflikt ovlivňuje vztah klienta a těchto osob a naopak tento vztah může zasáhnout do řešení konfliktní situace. Mluvíme zde o širším kontextu mediace.⁶⁷

Často diskutovaná a citlivá je otázka nezletilého dítěte jako účastníka v rámci rodinné mediace a názory na ni se liší. My se přikláníme k názoru, který v sobě zahrnuje dva projevy práva dítěte být slyšeno a proto s ním jako s účastníkem v zásadě počítá, což shledáváme za správné, protože dítě má mít právo projevit svůj postoj k věcem, které se ho týkají. Za prvé pokud samo dítě projeví zájem účastnit se rodinné mediace, ve které se řeší např. otázky dědictví a podobně, a chce se k nim vyjádřit, je zcela nezbytné, aby mu to bylo umožněno. Za druhé jestliže se v rámci rodinné mediace řeší jiné věci, které zásadně ovlivní život dítěte, je zde na místě vyslechnout jeho názor, i pokud samo neprojevilo iniciativu být na mediačním řízení zúčastněno. Samozřejmě je v takovém případě potřeba mu vše důkladně vysvětlit a informovat ho přiměřeně k jeho věku a rozumové vyspělosti.⁶⁸ K této otázce dále uvedeme některé vybrané zajímavé judikáty soudů, které se účasti nezletilého dítěte na rodinné mediaci a vyjádření jeho názoru hojně věnovaly.

⁶⁷ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 82 - 84.

⁶⁸ KOVÁČOVÁ, Anna, SPÁČIL, Ondřej. Slyšení dítěte v rámci rodinné mediace. *Právní rozhledy*, 2014, č. 10, s. 353.

Ústavní soud konstatoval, že v konečném důsledku je to soud, který musí vyhodnotit názor dítěte, dát jej do souvislosti s dalšími skutečnostmi a na základě toho rozhodnout. V žádném případě však z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte nelze dovodit, že názor dítěte, o němž je v soudním řízení rozhodováno, by měl být pro soud zavazující, a že by tudíž nemohl rozhodnout odlišně od tohoto názoru. V opačném případě by totiž bylo jakékoliv soudní řízení nadbytečné, neboť by postačovalo, aby se všechny dotčené osoby a orgány dozvěděly o názoru dítěte a z něj pak ve své činnosti nadále vycházely. Ústavní soud též uvedl, že názor dítěte je velmi často ovlivněn tím rodičem, u něhož dítě je, a který styku s druhým rodičem brání, a to často vědomě, ale též zprostředkovaně tak, že se dítě ztotožní s postojem rodiče, který má na jeho výchovu rozhodující vliv. Z poznatků soudní praxe vyplývá, že v četných případech dítě reprezentuje určitý názor hlavně z důvodu, aby neublížilo tomu rodiči, k němuž má intenzivnější citový vztah. Je tedy nutno vycházet z toho, že zejména děti nižšího věku nakonec přijmou řešení dospělých.⁶⁹

Právo nezletilého svobodně vyjádřit svůj názor ve všech věcech, které se ho týkají (čl. 12 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte), je jeho nepopiratelným právem umožňujícím, byť jen do určité míry, vyrovnat své nerovné postavení např. ve vztahu ke svým rodičům. Názorům nezletilého tak obecné soudy věnovaly patřičnou pozornost, což však neznamenalo, že musely rozhodnout v souladu s jeho stanoviskem, které nemusí být jednoznačně v jeho zájmu.⁷⁰

Zjištění, že v řízení nebylo řádně vyslechnuto nezletilé dítě, ač se tak stát mělo, považoval Ústavní soud samo o sobě za dostatečný důvod pro zrušení napadených rozhodnutí obecných soudů pro jejich rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁷¹

A nakonec dle názoru Ústavního soudu právo dítěte na slyšení a na účast při jednání soudu nemůže být absolutní. Vždy je třeba přihlédnout k nejlepšímu zájmu dítěte, což je obecný princip regulující veškeré záležitosti týkající se práv dětí (viz čl. 3 Úmluvy o právech dítěte). Aplikace tohoto principu v konkrétní situaci může znamenat, že názor dítěte soudem zjišťován nebude a dítěti ani nebude umožněno, aby bylo přítomno jednání. Takový postup bude zpravidla odůvodněn velmi nízkým věkem dítěte a/či předmětem řízení pro dítě závadným. Dětem je třeba umožnit účast na řízení, které se jich týká, v závislosti na jejich věku a rozumové a citové vyspělosti. Jde o určité kontinuum, kdy s přibývajícím věkem a rozumovou a citovou vyspělostí se míra zapojení dítěte do řízení nutně musí zvyšovat. Věk 18 let nemůže představovat hranici, před kterou dítě do řízení není zapojeno vůbec, a po které již

⁶⁹ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1818/07.

⁷⁰ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2006, sp. zn. IV. ÚS 288/04.

⁷¹ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 3007/09.

plně. Ústavní soud dále konstatuje, že soud musí dítěti umožnit účastnit se jednání a k věci se vyjádřit. Případné omezení těchto práv dítěte musí být vždy řádně odůvodněno právě s ohledem na nejlepší zájem dítěte.⁷²

Osobami, u kterých bychom mohli také dlouze rozebírat jejich způsobilost být účastníky mediačního jednání, jsou např. osoby s omezenou svéprávností. Je zde problematické jak to, jestli jsou tyto osoby schopny chápat průběh mediace a podílet se na uzavření mediační dohody, ale také to, jestli má vůbec takto uzavřená dohoda nějaké právní účinky.

2.2.4 Proces mediace

V rámci všech právních předpisů vztahujících se k mediaci najdeme ustanovení, které by se týkalo procesu mediace, pouze v zákoně o mediaci. Mluvíme zde o již zmíněném § 4, který se týká zahájení mediace, jak již bylo výše zmíněno, uzavřením smlouvy o provedení mediace. Druhé ustanovení, které se týká mediačního procesu, je § 6 a vymezuje nám všechny možné způsoby ukončení mediace, kdy nejideálnější je samozřejmě uzavření mediační dohody, kterou uzavírají strany konfliktu. Jejimi náležitostmi jsou podpisy stran, datum uzavření dohody, které doplní mediátor a připojí i svůj podpis, jako potvrzení, že mediační dohoda byla uzavřena v rámci mediace.⁷³ Nicméně o průběhu mezi uzavřením smlouvy o provedení mediace a ukončením mediace, ať už mediační dohodou nebo jiným způsobem, se dále zákon nezmiňuje. Je proto opět nutno nahlédnout do knih autorů, kteří se mediací zabývají, co o jejím procesu píší oni.

V procesu mediace bývá rozpoznáváno pět až dvanáct fází.⁷⁴ My budeme nadále pracovat s fázemi sedmi, které pojmenujeme a popíšeme, o co v nich jde a co se v nich děje. Je potřeba podotknout, že jde ale pouze o jednu z mnoha možností rozdělení a rozfázování mediace. V literatuře se můžeme setkat s celou řadou jiných dělení.

Nebudeme začínat překvapivě od první, nýbrž od nulté fáze. Ta se nazývá získání klienta, kdy mediátor vysvětluje klientům možnosti mediace a snaží se je získat pro jednání. Pokud se mu to podaří, domluví si účastníci v této fázi datum prvního setkání a další podmínky. Fáze první je úvodní slovo mediátora a ten se během této fáze představí, vysvětlí klientům proces mediace a svoji roli v něm a domluví se na základních pravidlech. Ve druhé fázi mediátor naslouchá sporným stranám a zjišťuje, co mají za problém, co očekávají od

⁷² Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13.

⁷³ Ustanovení § 7 zákona o mediaci.

⁷⁴ FISHER, Fred. *Postavme mosty. Jak zvládat konflikty a neshody, koncepce a strategie*. Praha: Partners Czech, 2002, 110 s.

mediace, v čem vidí rozpor a na čem se naopak dokážou shodnout. Strany hovoří střídavě, ovšem pouze s osobou mediátora a nikoliv mezi sebou, protože to by nebylo užitečné, jelikož strany v této fázi mediace ještě nejsou schopny spolu normálně komunikovat. Mediátor tady velmi pracuje s emocemi, pojmenovává sdělení stran a předměty jednání. Na to navazuje další fáze, kdy si sporné strany navzájem naslouchají. Sdělují si také nové informace, které se od druhé strany dozvěděli a i své potřeby. Vysvětlují se zde možná nedorozumění a nečekané důsledky, což má za následek začátek efektivnější komunikace a příslib spolupráce při hledání nových řešení. Čtvrtá fáze se nazývá hledání přijatelných řešení. Podle určení mediátora strany hledají postupně řešení pro každý předmět jednání, formulují nová alternativní řešení a ta podle daných a srozumitelných kritérií vyhodnocují a z nich vybírají řešení vyhovující oběma stranám. Předposlední je fáze rozpracování vybraných řešení do konkrétních kroků, ve které se hledá konkrétní cesta pro uskutečnění vybraného řešení a formuluje se i jakási „pojistka“ pro případ nečekaných překážek. A fáze šestá a závěrečná je sepsání dohody a závěr mediačního sezení. V dohodě se přesně zapíše předmět jednání a způsob realizace řešení. Pokud bude mediace pokračovat, zapíše se vše sjednané a rozhodnutí pokračovat dále, bude stanoven termín, téma, platba za mediaci a podobně. Pokud jde o konečnou mediaci, uvedou se všechna řešení a strany i mediátor dohodu podepíší. Tím je proces mediace ukončen.⁷⁵

Když jsme si položili otázku, jakými dvěma slovy bychom charakterizovali mediační proces, byla to bezpochyby stručnost a jasnost. Tato odpověď nás nejprve velmi překvapila, protože řešení konfliktní situace a dosahování dohody není nikterak banální záležitostí, spíše naopak. Nicméně poté jsme došli k názoru, že vlastně mediace, jakožto mimosoudní řešení sporů, má usnadňovat a zrychlovat řešení neshod mezi stranami sporu, které tak nemusí absolvovat vleklé soudní řízení, a proto je více než žádoucí, aby už samotný mediační proces byl naprosto jasný a stručný.

2.2.5 Odměňování mediátora

O otázce odměňování mediátora se zmiňuje nejen zákon o mediaci, ale také vyhláška o zkouškách a odměně mediátora, jak již koneckonců napovídá i její název. Ustanovení zákona, které má název odměna a náhrada nákladů mediátora nám říká, že: *„Mediátor má právo na sjednanou odměnu za provedenou mediaci a na náhradu sjednaných hotových výdajů. Hotovými výdaji jsou zejména cestovní výdaje, poštovné a náklady na pořízení opisů a kopií. Mediátor může od stran konfliktu žádat přiměřenou zálohu na odměnu za provedenou*

⁷⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 131 - 133.

*mediaci a náhradu sjednaných hotových výdajů. Není-li ve smlouvě o provedení mediace sjednáno jinak, hradí strany konfliktu sjednanou odměnu mediátora za provedenou mediaci a náhradu jeho sjednaných hotových výdajů rovným dílem. Nařídil-li soud účastníkům řízení první setkání s mediátorem a nedohodnou-li se účastníci řízení s mediátorem jinak, náleží mediátorovi odměna stanovená prováděcím právním předpisem. Tuto odměnu hradí strany konfliktu rovným dílem. Je-li mediátor plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu k odměně za provedenou mediaci a k náhradě hotových výdajů také náhrada za daň z přidané hodnoty, kterou je mediátor povinen z odměny a náhrady hotových výdajů odvést.*⁷⁶

Pokud se na zajištění přípravy a výkonu mediace podílejí kromě mediátora i další osoby (např. tlumočnick), pak je velmi vhodné, aby jejich činnost nebyla placena odděleně, ale v rámci úhrady hotových výdajů mediátora. Takový postup totiž povede k co nejvyšší míře neutrality všech zúčastněných. V této souvislosti je také třeba zmínit doporučení, jak konstruovat odměnu mediátora. Z pohledu principu neutrality je totiž nevhodné, aby byl mediátor jakkoli zainteresován na výsledku mediace, tedy aby byla jeho odměna závislá např. na tom, zda bude mediace úspěšná. Jak o požadované odměně, tak i o rozsahu nákladů na hotové výdaje je mediátor povinen poučit strany konfliktu ještě před zahájením samotné mediace. Lze si samozřejmě také ujednat, že mediace bude provedena bezplatně.⁷⁷ Tuto možnost ovšem shledáváme za diskriminační vůči osobám mediátorů, už jen kvůli tomu jaký tlak je na ně během mediace vyvíjen. Neméně důležitý je pak také fakt, že požadavky na kompetence mediátora, o kterých jsme se zmiňovali výše, např. jen požadavky na vzdělání, jsou podle našeho názoru natolik rozsáhlé a náročné, že si tyto osoby bezpochyby zaslouží být adekvátně finančně ohodnoceny.

Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora věnuje odměňování mediátora pouze jedinému ustanovení, které se navíc vztahuje jen na vyšší odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem. Lze tedy dovodit, že onen prováděcí předpis, o kterém hovoří zákon o mediaci ve výše zmíněném ustanovení § 10, je právě tato vyhláška. Podle ní je výše odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem 400 Kč za každou započatou hodinu a je – li mediátor plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu rovněž náhrada za tuto daň.⁷⁸ Započaté hodiny, které může soud nařídít, mohou být však maximálně tři.⁷⁹ To bylo již zmíněno v jedné z předchozích podkapitol a vyplývá z toho, že odměna mediátora by tedy činila

⁷⁶ Ustanovení § 10 zákona o mediaci.

⁷⁷ DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. *Komentář k zákonu o mediaci*. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck - CZ, 2013, s. 56 (§ 10 zákona o mediaci).

⁷⁸ Ustanovení § 15 vyhlášky o zkouškách a odměně mediátora.

⁷⁹ Ustanovení § 100 odst. 2 osř.

maximálně 1 200 Kč. V případě pokračování v mediaci i po této době si strany musí s mediátorem výši další odměny dohodnout jedním z možných způsobů, které se využívají při stanovování výše odměny mediátora při nenařizené mediaci a které rozebereme níže.

K problematice hrazení prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem je nutno ještě doplnit, že při přípravě návrhu zákona Ministerstvo spravedlnosti zvažovalo tři varianty odměňování mediátora. První byla placení z rozpočtu státu, druhá placení účastníky a třetí, že mediace bude provedena zdarma.⁸⁰ Zvolení druhé varianty je pozitivní především díky faktu prokázanému samotnými mediátory, že pokud si mediaci zaplatí sám účastník, lze důvodně předpokládat jeho větší motivaci ke konstruktivnějšímu postoji, což může přinést pozitivnější průběh a tím i výraznější efekt mediačních sezení.⁸¹ Ovšem, s ohledem na osoby, které se prvního setkání s mediátorem zúčastnit chtějí, ale nejsou schopny ho uhradit, je v české právní úpravě zakotveno, že odměnu za účastníka osvobozeného od soudních poplatků platí stát.⁸² Jde ovšem stále pouze o odměnu za první setkání v rozsahu maximálně tří hodin. Z výše zmíněného tedy můžeme dovodit, že pokud by strany skutečně měli zájem svůj problém řešit mediací, ale neměli by finanční prostředky na uhrazení čtvrté a další hodiny, které by ovšem ke zdárnému vyřešení byly potřeba, není pro ně v našem právním řádu zakotvena možnost hrazení těchto sezení ze státních zdrojů. Mohou se tedy jediné pokusit dohodnout s mediátorem na provedení mediace bezplatně, k čemuž jsme naše stanovisko v této práci již vyjádřili. A proto nám nyní vyvstává na mysli otázka, není tato skutečnost pro strany sporu, které nemají finanční prostředky na uhrazení mediace, ale mají snahu a vůli svou situaci tímto způsobem vyřešit, odepřením nebo minimálně omezením práva na přístup ke spravedlnosti?

Odměnu mediátora je možno určit mnoha způsoby obvyklými pro oceňování služeb (např. odměna hodinová, paušální či výsledková). Vždy je však třeba dbát, aby se zvolený způsob určení odměny nedostal do rozporu se zákonem a jeho principy. Klasickým způsobem určení odměny mediátora je časová odměna. Obvykle je stanovena odměna za hodinu, pracovní půlden (4 hodiny) či celý pracovní den (8 hodin). Časová odměna však rozhodně není jedinou metodou stanovení odměny. Lze se setkat i s paušální odměnou za celou mediaci (obvykle však pro jistotu bývá vázána na určitý maximální počet hodin či dní). Tato základní sazba se může zvyšovat o určitou částku za každou další stranu konfliktu, je - li stran

⁸⁰ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 200 – 201.

⁸¹ JEŽEK, Martin. Kdo zaplatí nařízenou mediací? *Právo a rodina*, 2016, č. 6, s. 2.

⁸² Ustanovení § 140 odst. 3 osř.

konfliktu více než dvě. Odměna za úspěch stanovená pevnou částkou např. v této kombinaci – hodinová sazba doplněná odměnou za úspěch v podobě dvojnásobku hodinové odměny vyúčtované v dané mediaci. Odměna závislá na hodnotě předmětu mediace - zde je obdobný postup jako u výpočtu odměny advokáta dle vyhlášky č. 484/2000 Sb., zrušené Ústavním soudem. Např. 2 000 Kč za hodinu v případě sporu, jehož hodnota nepřesahuje 100 000 Kč, 3 000 Kč za hodinu v případě sporu, jehož hodnota se pohybuje od 100 000 Kč do 500 000 Kč. Další odměna za úspěch v podobě podílu na výsledné hodnotě/částce, která je předmětem mediační dohody (např. 25 % z dohodnuté částky). Odměna za úspěch v podobě podílu na nákladech, které sporné strany ušetřili tím, že dosáhli řešení svého konfliktu prostřednictvím mediace. A poslední je odměna v podobě podílu na hodnotě získané výslednou mediační dohodou.⁸³

2.3 Shrnutí

Rozebraných pět aspektů mediace, které jsme si zvolili, nelze dávat zcela do souvislosti a shrnout informace o nich zjištění najednou a dohromady. Nicméně je tady jeden faktor, který je společný všem těmto bodům a to je strohost a naprostá nedostatečnost právní úpravy. Vzhledem k názvu a cíli této práce pro nás byla právní úprava naprosto stěžejním východiskem při veškerém psaní a identifikaci jakýchkoliv faktů. Nicméně ani v jednom z pěti případů jsme si s právní úpravou ani zdaleka nevystačili a co víc, ve většině případů se k dané otázce vztahovalo i pouze jen jedno ustanovení. Je pravda, že literatura, odborné články a judikatura jsou v tomto ohledu naopak poměrně štědré, ale myslíme si, že základem má být vždy kvalitní právní úprava, která má obsahovat vše potřebné, důležité a nezbytné.

Proto lze rozbor české právní úpravy mediace shrnout a definovat jako zcela nedostačující, což je jistě škoda, protože podle nás je mediace, spolu se všemi metodami mimosoudního řešení sporů obor, který má v naší dnešní moderní společnosti budoucnost a vysoký potenciál růstu a rozvoje.

⁸³ CHOLENSKÝ, Petr. *Jak odměnit mediátora, zejména za úspěšnou mediaci?* [online]. Bulletin advokacie.cz, 2. 8. 2013 [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-odmenit-mediatora-zejmena-za-uspesnou-mediaci>>.

3. Právní úprava mediace v Rakousku

Na území Rakouska lze mluvit o dvou systémech mediace. Za první je to mediace napojená na soudní systém a mohou ji poskytovat pouze státem registrovaní mediátoři a její hmotněprávní a procesněprávní aspekty upravuje speciální zákon. Za druhé jde o mediaci, která nemá žádnou konsekvenci na rakouský soudní systém a není v rakouském právním řádu nijak upravena. Tato mediace tak probíhá „mimo“ rámec zákona a neplatí pro ni legislativní úprava obsažená v zákoně, který upravuje mediaci. Nemá také stanoveny žádné požadavky a standardy pro kvalifikaci mediátorů a pro poskytování mediačních služeb. V neposlední řadě není ani chráněna důvěrnost mediace, nedochází k zastavení promlčecí doby a doby pro zánik práva.⁸⁴ Vzhledem k názvu této kapitoly a v podstatě celé této diplomové práce nás však bude zajímat pouze ta mediace, která má své zakotvení v právním řádu Rakouska, a to konkrétně jak rakouským zákonem o mediaci (*Zivilrechts – Mediations – Gesetz*) tak také nařízením ministerstva spravedlnosti, které upravuje otázku vzdělávání mediátorů.

3.1 Vývoj právního zakotvení mediace

Rakouský zákon o mediaci upravuje mediaci v soukromoprávních věcech a vstoupil v účinnost dne 1. 1. 2004. Je výsledkem téměř tříleté práce předních odborníků v oblasti mediace.⁸⁵ Z tohoto můžeme dovodit dvě věci, které právní úpravu v Rakousku odlišují od té v České republice. Za první, že Rakousko má oblast mediace upravenou již relativně dlouho dobu a za druhé, že na rozdíl od České republiky nebyla důvodem k přijetí zákona, který by upravoval mediaci, směrnice Evropského parlamentu a Rady. Více se budeme orientační komparací právních úprav vybraných zemí věnovat v kapitole páté této práce.

Celý název rakouského zákona o mediaci je *Zivilrechts – Mediations – Gesetz* (dále jen „ZivMediatG“) a byl publikován ve Spolkové sbírce zákonů jako zákon č. 29/2003, o mediaci v civilních věcech (BGB1 I 29/2003).⁸⁶ Výchoziskem vývoje právního zakotvení mediace je zvýšená poptávka po alternativách ve způsobech řešení konfliktů v rodinné oblasti. Vše odstartoval v roce 1993 modelový příklad u okresního soudu ve Floridsdorfu, podle kterého páry, které usilovali o rozvod nebo odhnutí mohli pomocí mediátora vyřešit a upravit své spory. Tento modelový příklad doprovázel také sociologický aspekt, kde úspěch tohoto

⁸⁴ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 201.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 153.

projektu přispěl k tomu, že od roku 1997 je uplatňování mediace v rodinněprávních sporech finančně zabezpečeno. To znamená, že účastník mediace musí zaplatit část závislou na výši rodinného čistého příjmu a výši vyživovací povinnosti, zbytek hradí mediátoři Spolkového ministerstva sociálních věcí. Toto ministerstvo také vydalo *Familien Lasten Ausgleichs Gesetz*, v překladu zákon o alimentární povinnosti, který ve svém ustanovení § 39 c zakotvuje právě výše zmíněné finanční zabezpečení mediace v rodinné oblasti. V tomto směru, stejně jako v novele zákona o manželství z roku 1991 a novele zákona o péči o dítě z roku 2001, mediátor přichází dříve, než je explicitně povinnost zprostředkovatele, se lhůtami a povinnostmi, které je třeba řešit s využitím mediace. V obou výše uvedených novelách zákona a ve financování tak již byly zmíněny významné aspekty mediace. Při příležitosti přijetí novely zákona o péči o dítě v roce 2001, bylo vyzváno Spolkové ministerstvo spravedlnosti, aby předložilo legislativní návrh na komplexní řešení mediace. Výsledným produktem diskusí a jednání mezi Spolkovým ministerstvem spravedlnosti a sdruženími, které téhož času již byly aktivní v oblasti mediace, je zákon o mediaci (ZivMediatG) účinný od 1. 1. 2004.⁸⁷

K provedení ZivMediatG bylo vydáno nařízení ministerstva spravedlnosti o vzdělávání mediátorů, což je zákon č. 47/2004 (BGB1. II).⁸⁸

3.2 Analýza právní úpravy mediace

V této podkapitole se podrobně zaměříme především na rozbor rakouského zákona o mediaci, který je stěžejním pro mediaci napojenou na soudní systém. Podle ustanovení § 1 odst. 2 ZivMediatG tento zákon stanovuje podrobná pravidla pro mediaci ve sporech, které spadají do pravomoci řádných civilních soudů.⁸⁹ Stejně jako u rozboru české právní úpravy se však budeme soustředit pouze na pět vybraných aspektů, kterými jsou požadavky na kompetence mediátora, kde se zaměříme také na již zmiňovaný zákon č. 47/2004, který se týká jednoho z nejdůležitějších požadavků na kompetence mediátora a tím je vzdělávání. Dále se budeme věnovat otázce dobrovolnosti, účastníkům mediace, mediačnímu procesu a uzavřeme to problematikou odměňování mediátora. Tyto aspekty v právních úpravách vybraných států budeme srovnávat v kapitole páté.

⁸⁷ GASZÓ, Elisabeth. Das Österreichische Zivilrechtsmediationsgesetz und seine Auswirkungen auf die Praxis. *Psychologie in Österreich*, 2005, č. 5, s. 255.

⁸⁸ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 153.

⁸⁹ *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 7. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_aus_cs.htm#C>.

3.2.1 Požadavky na kompetence mediátora

Pojem kompetence jsme si již důkladně objasnili výše, a proto se k němu nyní už nebudeme vracet. Pro úplnost je ale nutné zmínit definici mediátora podle rakouského zákona o mediaci, a to: „*odborně vyškolený, neutrální prostředník*“.⁹⁰ Z této definice je jasné, že na vzdělání a odbornost mediátora klade ZivMediatG velký důraz. Celkem se věnuje kompetencím mediátora ve třech svých ustanoveních. V ustanovení § 10, který nese název odborná způsobilost, jsou vedle nezbytného vzdělání zmíněny nutné dovednosti a znalosti mediátora a velmi důležité je školení mediátorů, které je upraveno v ustanovení § 29, na které ustanovení § 10 odkazuje. Po konzultaci s poradním výborem pro mediaci, stanovilo Spolkové ministerstvo spravedlnosti nařízením podrobná pravidla pro školení mediátorů. Školení se skládá z nejméně 200 hodin teorie a dalších praktických cvičení a dělí se na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická obsahuje úvod do historie mediace, přehled o jejím vývoji, nástin postupů, metod a fází mediace, základy komunikace, techniky vyjednávání, analýzu konfliktů, aplikační oblasti mediace, teorii osobnosti, postavení mediátora, etické problémy při mediaci, základy práva a to zejména práva občanského a právních předpisů spojených s mediací. Praktická část se skládá z mediačních praktik pomocí hraní rolí a následné sebereflexe, peer skupinové práce, řešení případů a účast na praxi pod dohledem zkušených mediátorů.⁹¹ A poslední ustanovení rakouského zákona o mediaci, které se věnuje kompetencím mediátora, je ustanovení § 20, kde je stanovena povinnost zúčastnit se minimálně 50 hodin vzdělávání v průběhu pěti let a toto vzdělávání je nutné, každých pět let u Spolkového ministerstva spravedlnosti, znovu doložit.

Pokud se vrátíme k textu ustanovení § 29, zde zmíněným nařízením je samozřejmě myšlen zákon č. 47/2004, o vzdělávání mediátorů, který byl vydán k provedení zákona o mediaci a obsahuje pouze šest paragrafů, které upřesňují a doplňují ustanovení zákona o mediaci, týkající se požadavků na vzdělávání.

Tímto bychom vyčerpali informace z právní úpravy mediace v Rakousku, které se vztahují ke kompetencím, a především vzdělání mediátora a nyní si stanovíme výčet konkrétních požadavků na kompetence mediátora. Osoba mediátora musí být starší 28 let, být profesně kvalifikována a mít potřebné znalosti a dovednosti a být důvěryhodná. Zajímavostí

⁹⁰ Ustanovení § 1 odst. 1 ZivMediatG.

⁹¹ Ustanovení § 29 ZivMediatG.

je také povinnost mít odpovídající profesní pojištění odpovědnosti, kdy každá případná pojistná událost musí být kryta minimálně do výše 400 000 EUR.⁹²

Jak jsme si již určili v úvodu této kapitoly, budeme se věnovat pouze mediaci napojené na soudní systém. Z toho vyplývá, že všechny zmíněné požadavky na osobu mediátora, se vztahují pouze k mediátorovi, který je zapsán v seznamu mediátorů vedeným od 1. 5. 2004 Spolkovým ministerstvem spravedlnosti. Ustanovení § 8 ZivMediatG nám určuje náležitosti žádosti o zápis do tohoto seznamu, kterými jsou všechny požadavky zahrnuté do výše uvedeného výčtu, a dále: jméno, příjmení, akademický titul, datum narození, pracovní adresa, profesionální zaměření, případně obor činnosti a obvod působnosti. Je možné uvést i jazyky, ve kterých mediace může probíhat. První registrace do seznamu je platná po dobu pěti let, poté ji lze prodloužit, a to i opakovaně, na dalších deset let. O prodloužení lze žádat nejdříve jeden rok a nejpozději tři měsíce před uplynutím platné registrace. K žádosti musí žadatel předložit znovu výpis z rejstříku trestů a doklad o uzavřené pojistné smlouvě. Tato žádost je zpoplatněná a to částkou 293 EUR.⁹³

3.2.2 Otázka dobrovolnosti

V předchozí kapitole jsme uvedli několik částí ze směrnice Evropské rady a Parlamentu, ve kterých je zmíněn prvek dobrovolnosti. Nicméně pro právní úpravu mediace v Rakousku není tato směrnice stěžejní, i když jako členský stát Evropské unie je jí samozřejmě vázáno. Směrodatný je však stále především rakouský zákon o mediaci, který koneckonců nabyl účinnost ještě před směrnicí. V tomto zákoně je zmínka o dobrovolnosti pouze v jednom ustanovení a to § 1 odst. 1, který říká, že „*mediace je dobrovolný proces, při kterém neutrální a odborně vyškolený prostředník – mediátor – podporuje komunikaci mezi stranami konfliktu, aby jim pomohl dosáhnout oboustranně přijatelného řešení jejich problému*“. Uvedená definice v sobě zdůrazňuje konsenzuální charakter, který má vystihnout myšlenku, že se jedná o strany sporu, jež mají nalézt řešení.⁹⁴

Smysl dobrovolnosti můžeme nalézt hned ve dvou skutečnostech. Za prvé jde o to, že účast na mediaci je dobrovolná, aby se stranám sporu umožnilo nalézt řešení, za které budou

⁹² STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 202.

⁹³ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 153 - 154.

⁹⁴ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 202.

poté také samy odpovídat.⁹⁵ A za druhé, jelikož je mediační řízení dobrovolné, mohou ho strany kdykoliv ukončit a věc předložit před řádný soud.⁹⁶

Abychom však nenabýli mylného dojmu, že v Rakousku se vždy jedná pouze a výhradně o dobrovolnou mediaci a není možné ji ovlivnit žádným příkazem ze strany soudu, musíme nyní uvést několik příkladů povinné mediace, které vychází přímo z rakouského právního řádu. Jako první uvedeme povinný pokus o smírné řešení sousedských sporů. Jde o úzce vymezený okruh případů odeprání světla nebo vzduchu kvůli cizím stromům nebo rostlinstvu. Strany sporu se v tomto případě mohou rozhodnout, zda zvolí mediaci nebo smírčí řízení. V každém případě je prokázání pokusu o smír procesním předpokladem pro podání žaloby ve věci. Pro pokus o smír je stanovena lhůta maximálně tři měsíce, a pokud v jejím průběhu nedojde ke zdárnému ukončení sporu, stává se žaloba přípustnou. Tato úprava je však z dvou důvodů v rozporu se Soudním dvorem EU. Lhůta tří měsíců se totiž jeví jako přílišné zpoždění výkonu práva a alternativně stanovená možnost využít buď mediaci, nebo smírčí řízení také není zcela ve shodě.⁹⁷ Smírčí řízení má však jednu velkou nevýhodu oproti mediaci, a to absenci účinků stavení promlčení.⁹⁸

Jako druhou zmíníme mediaci v případech diskriminace zdravotně postižených, kdy právní úprava nabízí v rámci mediačního řízení možnost řešení externími mediátory, kteří jsou stranám nabídnuti. Obě strany musí s nabídnutou mediací souhlasit. A třetí je mediace při skončení učňovského poměru. K platnosti skončení učebního poměru je povinné předchozí provedení mediačního řízení, které je závazné. Mediační řízení však nemusí být provedeno, pokud ho učeň písemně odmítne. Ve lhůtě 14 dnů může být ale mediační řízení účinně písemně znovu svoláno. Pokud nedojde ke shodě, může zaměstnavatel učební poměr ukončit i bez omezení a následně proti tomuto nemůže učeň nic podniknout. Jedná se každopádně o způsob ukončení učebního poměru, spojeného s náklady.⁹⁹ Poslední věc, kterou si nemůžeme na závěr této podkapitoly odpustit je zmínka o dobrovolnosti účasti mistra na mediaci při skončení učňovského poměru. Celou dobu se zde bavíme o otázce dobrovolnosti, která je

⁹⁵ *Kdy lze mediace využít?* [online]. e-justice.europa.eu., 3. 4. 2013 [cit. 12. 3. 2017]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-at-cs.do?member=1>.

⁹⁶ *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 12. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_aus_cs.htm#C>.

⁹⁷ FRIDRICHOVÁ, Drahomíra. Právo na spravedlivý proces a obligatorní mediace ve světle judikatury Soudního dvora Evropské unie. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2016, 11. vydání, č. 3, s. 161.

⁹⁸ Rozhodnutí OGH (Oberster Gerichtshof, rakouský Nejvyšší soudní dvůr) ze dne 14. 10. 1980, Arb 9907 = ZAS 1981, 143 = DRdA 1982, 47.

⁹⁹ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 156 - 159.

však v případě této mediace vztažena pouze na osobu učně. Na straně mistra však aspekt dobrovolnosti jeho účasti na mediaci chybí.¹⁰⁰

3.2.3 Účastníci mediace

Rakouský zákon o mediaci nám nenabízí žádnou definici ani výčet možných účastníků mediace, pouze se v několika ustanoveních o účastnících (respektive stranách) okrajově zmiňuje, a to např. ve třech odstavcích ustanovení § 16, kde se můžeme dočíst o závazcích mediátora vůči stranám konfliktu. Více se bohužel z právní úpravy mediace v Rakousku o účastnících mediace nedozvíme.

Proto budeme vycházet z toho, co jsme doteď zjistili. Účastníky mediace tedy rozhodně jsou strany sporu a mediátor. Co se týče zastoupení, v tomto případě mluvíme o právním zastoupení, není povinné, strany však může zastupovat advokát, není – li dohodnuto jinak.¹⁰¹ V předchozí kapitole jsme mohli z literatury vyčíst ještě další skupiny účastníků a to konzultanty a jiné odborníky či instituce. S ohledem na znění ZivMediatG však zůstává nezbytnost a potřebnost těchto osob otázkou. ZivMediatG nám totiž říká, že je nutno zohledňovat a brát v potaz také další vzdělávání mediátorů v jiných oborech než pouze těch, které se bezprostředně mediace týkají jako je např. právo. Těmito obory jsou účetnictví, stavební inženýrství atd.¹⁰² Možnost obrátit se na tyto osoby nebo instituce tak výslovně nezmiňuje, ale ani nezakazuje. Poslední skupinou, kterou literaturu zmiňuje, jsou osoby konfliktem a jeho řešením nepřímo dotčené.¹⁰³ O nich se opět v zákonech nedočteme, ale z logiky věci je nutné s nimi jako s účastníky mediačního řízení ve většině případů počítat.

Velmi diskutovanou otázkou, kterou jsme v předchozí kapitole zmínili, je možnost být účastníkem mediace pro nezletilé dítě nebo osobu s omezenou svéprávností. Zde bychom jen rádi odkázali na výše uvedené informace o povinné mediaci v případech diskriminace zdravotně postižených nebo při skončení učňovského poměru. V těchto případech mediací vystupují obě výše zmíněné kategorie nějakým způsobem omezených osob (u učňů jde o omezení věkem a u osob zdravotně postižených o nějaké tělesné omezení) jako hlavní účastníci mediačního jednání. Můžeme tedy bezpochyby konstatovat, že Rakousko je v tomto ohledu dále, než je momentálně Česká republika, což rozebereme podrobněji v kapitole páté.

¹⁰⁰ KRACHT, Stefan. Rolle und Aufgabe des Mediators – Prinzipien der Mediation. In HAFT, Fritjof, SCHLIEFFEN, Katharina. (ed). *Handbuch Mediation*. 2. vydání. München: C. H. Beck, 2009, s. 267 – 292.

¹⁰¹ *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 12. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_au_cs.htm#C>.

¹⁰² Ustanovení § 10 odst. 2 ZivMediatG.

¹⁰³ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 84.

3.2.4 Proces mediace

Co se týká zakotvení procesu mediace do právních předpisů Rakouska, které se týkají mediace, je zde situace ještě horší než v předchozím případě u účastníků mediace. Tzn. že v zákoně o mediaci ani nikde jinde nenajdeme ani zmínku o tom, jak mediace probíhá, jaké jsou její fáze atd. Proto si opět budeme muset vystačit s informacemi obsaženými v literatuře.

Na pobočce Spolkového sociálního úřadu v příslušné spolkové zemi si vyplní žadatel žádost o zprostředkování smírčího řízení, v rámci této žádosti lze požádat o mediaci. Účastníci si vyberou ze seznamu mediátorů¹⁰⁴ osobu, která bude řešit jejich konflikt. Během započatého smírčího jednání lze také zahájit mediaci. Pokud není možné věc vyřešit smírem, strany obdrží prohlášení, že věc nelze smírem vyřešit.¹⁰⁵ Pokud jde o povinnou mediaci, pokud s ní strany vysloví souhlas, také si vyberou mediátora ze seznamu. Mediace je zahájena uzavřením smlouvy o mediaci.¹⁰⁶

Cílem mediace je dohoda, která má být orientována do budoucna, nikoliv se vypořádávat či hodnotit minulost. Proces mediace řídí mediátor, který také vytváří konstruktivní atmosféru ke zpracování konfliktu, ve které strany samy najdou řešení. Hledání viníka se mění na hledání řešení. Mediační jednání se musí uskutečňovat v místě veřejně přístupném a bezbariérovém¹⁰⁷, na kterém se strany dohodnou. V rámci mediace má registrovaný mediátor povinnost vypracovat o mediaci zprávu, která musí obsahovat podrobnosti o místě a času konání mediace, okolnosti, které byly důvodem pro mediaci, zda mediace proběhla řádně a v intencích zákona a kdy mediace skončila. Na žádost stran sporu může mediátor zdokumentovat výsledek mediace a kroky nutné k jeho provedení a tento záznam poté musí uchovat nejméně po dobu sedmi let od konání mediace. Mediace končí, pokud se strany dohodnou na smírném vyřešení sporu, nebo že jedna ze stran prohlásí, že v mediaci už nechce pokračovat.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Seznam mediátorů je dostupný na

<<http://www.mediatorenliste.justiz.gv.at/mediatoren/mediatorenliste.nsf/docs/home>>.

¹⁰⁵ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 154.

¹⁰⁶ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 203.

¹⁰⁷ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 155.

¹⁰⁸ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 203

O struktuře mediačních řízení v zásadě rozhodují strany ve sporu¹⁰⁹, a proto se zde nebudeme zabývat fázemi mediačního procesu, jak tomu bylo v předcházející kapitole, i když lze očekávat, že průběh bude velice podobný.

3.2.5 Odměňování mediátora

O otázce odměňování mediátora se v rakouském zákoně o mediaci bohužel také nic moc nedozvíme. V tomto případě to ovšem není velký problém, protože otázku odměňování si řeší strany s mediátorem sami a řídí se pouze určitými zavedenými pravidly.

Mediátor nesmí stranám účtovat žádný poplatek za své služby. Jediné náklady, které strany nesou, jsou náklady spojené se smlouvou o mediaci, a popřípadě s dosaženou smírnou dohodou.¹¹⁰ Nicméně z tohoto nelze dovodit, že by mediace mohla být poskytnuta bezplatně. Opak je totiž pravdou. Mediace není nikdy poskytována zdarma. Jaká bude výše nákladů, které v sobě zahrnují také provizi pro mediátora, je na dohodě stran se zapsaným mediátorem.¹¹¹ V předchozí kapitole jsme si určovali způsoby, jakými se dá určit výše odměny mediátora. Pro Rakousko je k určení výše nákladů mediace primární čas, který mediátor věci věnuje (půjde tedy o náklady související s dosaženou dohodou, protože právě čas, který bude k jejímu dosažení potřeba, bude tím stěžejním). V případě majetkových sporů tím pádem nebude vůbec záležet na tom, jak vysoká je hodnota předmětu sporu. Všechny zmíněné náklady, které během mediace vzniknou, nesou obvykle zúčastněné strany sporu společně. Strany se poté dohodnou na rozdělení těchto nákladů, což znamená, že nemusí být děleny rovným dílem.¹¹²

Na závěr ještě zůstává otázka, co s hrazením mediace, pokud na ni některá ze stran nebo obě strany nebudou mít finanční prostředky? Pokud bude dostatečně solventní druhá strana, dá se očekávat, že to bude právě ona, která ponese většinu, eventuálně veškeré náklady mediace, protože bude i v jejím zájmu, aby bylo dosaženo dohody. Pokud by ovšem ani jedna ze stran nedisponovala dostatečnými prostředky k uhrazení nákladů mediace, neexistují v zásadě žádná ustanovení pro udělení právní pomoci. Jedinou výjimkou jsou otázky rodinného práva, což je dáno i důležitostí rodiny a vztahů existujících v jejím rámci. V těchto

¹⁰⁹ *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 13. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_au_s_cs.htm#C>.

¹¹⁰ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 203.

¹¹¹ *Kdy lze mediace využít?* [online]. e-justice.europa.eu., 3. 4. 2013 [cit. 14. 3. 2017]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-at-cs.do?member=1>.

¹¹² *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 14. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_au_s_cs.htm#C>.

případech může v závislosti na rodinném příjmu přispět Spolkové ministerstvo pro zdravotnictví, rodinu a mládež.¹¹³

3.3 Shrnutí

Po podrobném prostudování právní úpravy mediace v Rakousku jsme dospěli k názoru, že i zde by mohla být úprava jistě propracovanější, rozsáhlejší a měla by obsahovat všechny aspekty, které se mediace týkají, jako je právě např. otázka odměňování nebo účastníků mediačního řízení.

Nicméně i přesto musíme konstatovat, že ze zjištěných informací a poznatků je zřejmé, že mediace v Rakousku je mnohem zaběhlejší než v České republice, a to i přes jakousi omezenost jejich právní úpravy (k tomu více v kapitole pět). Samozřejmě je to zásluha jak dlouhodobějšího užívání mediace, tak jistě také velmi pečlivě vyškolených mediátorů. Oba tyto faktory mají zásluhu na tom, že lidé v Rakousku jsou na používání mediace zvyklí, což umocňuje ještě i faktor povinné mediace v určitých situacích, které jsme uvedli výše. Jako překážka nepůsobí ani to, že je mediace placená. Myslíme si, že to je naopak výhoda, protože pokud je zde možnost bezplatné mediace, téměř vždy se jí lidé budou na mediátorech dožadovat. To samozřejmě působí negativně jak na mediátory, tak také na snahu stran sporu řešit svůj problém a dosáhnout dohody. Pokud zde ovšem tato možnost není, je to motivační jak pro mediátory, tak pro strany. A se zohledněním možnosti právní pomoci v rodinných věcech nepůsobí úplatnost mediace ani diskriminačně v těch nejcitlivějších oblastech.

¹¹³ Tamtéž.

4. Právní úprava mediace v Norsku

V Norsku je mediace využívána již řadu let. *The Dispute Act* (dále jen „TDA“), jak zní v originále název norského zákona o mediaci, byl vydán dne 17. 6. 2005. Jde konečně o velmi rozsáhlý právní předpis, který upravuje mediaci a jeho účelem je poskytovat základ v občanskoprávních sporech a to zvučným, férovým, rychlým, účinným a důvěrným inspirujícím způsobem prostřednictvím veřejných řízení před nezávislými a nestrannými soudy. Zákon by měl zabezpečovat potřeby jednotlivců uplatnit svá práva a řešit své spory, a také potřebu společnosti respektovat a vyjasňovat právní předpisy. Aby bylo dosaženo těchto cílů tak např. má každá strana nárok obhajovat svůj případ a předložit důkazy, dále vyvrátit argumenty a důkazy protistrany, postup a náklady by měly být přiměřené významu případu a rozdílů ve zdrojích stran nesmí být rozhodující pro výsledek případu.¹¹⁴

Vzhledem k rozsáhlosti a komplexnosti norského zákona o mediaci bude tedy naše pozornost při rozboru právní úpravy mediace v Norsku patřit výhradně jemu.

4.1 Vývoj právního zakotvení mediace

Historie mediace sahá v Norsku až do roku 1795, kdy byly zřízeny tzv. Forliksrad neboli smírčí komise. Důvodem pro jejich zavedení bylo předcházení psychicky náročným a finančně nákladným soudním sporům. Tyto komise pracují dodnes a řeší všechny osobní konflikty kromě konfliktů rodinných a trestní věci. Zřizují se ve všech obcích a členy, kterými jsou tři laici, jmenuje obecní zastupitelstvo po komunálních volbách na funkční období trvající 4 roky. Tito tři členové, kteří nesmějí být praktikujícími právníky, mohou být zvoleni i opakovaně.¹¹⁵

V roce 1916 byla založena Norská mediační instituce (*The Norwegian mediation institution*) jako součást širšího zákona o pracovních sporech (*Labour Disputes Act*, dále jen „LDA“), který pochází z roku 1915. Již od začátku sestávala tato instituce z regionálních i národních příprav. Mediace v této době byla do značné míry povinná.¹¹⁶ K tomuto si dovolíme uvést konkrétní případ a to norský zákon o zrušení manželství z roku 1918, který stanovil jako podmínku žádosti o rozvod právě mediační jednání.¹¹⁷

¹¹⁴ Díl 1 - 1TDA.

¹¹⁵ HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, s. 163.

¹¹⁶ STOKKE, Torgeir Aarvaag. *Mediation in Collective Interest Disputes* [online]. scandinavianlaw.se [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné na <<http://www.scandinavianlaw.se/pdf/43-5.pdf>>.

¹¹⁷ HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, s. 163.

Roku 1927 byl LDA novelizován a spolu se zákonem o pracovních sporech ve veřejném sektoru (*Public Sector Labour Disputes Act*) z roku 1958 a dodatky obou zákonů reguluje mediaci v Norsku i v dnešní době.¹¹⁸

Během 30. let 20. století dodatky LDA rozšířily pravomoci mediátora, aby zahrnovaly rovněž proces členství v hlasováních přes mediační návrhy. Tyto pravomoci začaly být ovšem v roce 1982 omezovány, v čemž sehrál důležitou roli Pracovní soud (*Labour Court*). Od této doby se tato záležitost stala předmětem značné diskuze v norském pracovním životě.¹¹⁹

Norsko začalo v roce 1993 s přípravou projektu o mediaci, který byl zahájen dne 1. 1. 1997 u šesti okresních soudů a jednoho soudu odvolacího.¹²⁰ A konečně dne 17. 6. 2005 byl pod číslem 90 vydán norský zákon o mediaci.

4.2 Analýza právní úpravy mediace

Jak již bylo výše řečeno, norský zákon o mediaci je velmi rozsáhlý a jeho kompletní rozbor a analýza by byly skutečně velice zdlouhavé a pro účely této práce nadbytečné. Proto dodržíme strukturu stanovenou v předchozích dvou kapitolách a budeme se věnovat pouze požadavkům na kompetence mediátora, otázce dobrovolnosti, účastníkům mediace, procesu mediace a problematice odměňování mediátora. Striktní zachování těchto pěti bodů při rozboru právní úpravy mediace v každém vybraném státě nám umožní lepší provedení komparace těchto právních úprav v rámci následující kapitoly této diplomové práce.

4.2.1 Požadavky na kompetence mediátora

K objasnění pojmu kompetence odkážeme na podkapitulu 2.2.1, kde najdeme i její definici. Definici mediátora bychom však v norském zákoně o mediaci hledali těžko. Nicméně popis toho, kdo může vykonávat tuto funkci v zákoně nalézt lze, ale nejprve je nutné uvést, jaké typy mediace vůbec tento právní předpis nabízí. V první řadě se zákon zmiňuje o mimosoudní mediaci, a to v části sedmé. Ten zde říká, že mediátor musí být nestranná a nezávislá osoba, která je dostatečně kvalifikovaná pro daný úkol.¹²¹ Jako druhou uvádí mediaci a soudní mediaci před obecnými soudy v části osmé. V případě této mediace může být mediátorem přípravný soudce, soudce daného soudu nebo osoba z panelu soudních mediátorů. Případně jím může být také jiný soudní mediátor, který není v panelu mediátorů

¹¹⁸ STOKKE, Torgeir Aarvaag. *Mediation in Collective Interest Disputes* [online]. scandinavianlaw.se [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné na <<http://www.scandinavianlaw.se/pdf/43-5.pdf>>.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ *Mediation in the Scandinavian Courts* [online]. fbe.org [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.fbe.org/IMG/pdf/Mediation_in_the_Scandinavian_Courts.pdf>.

¹²¹ Díl 7 – 2 odst. 2 TDA.

toho soudu.¹²² Na všechny tyto osoby se vztahuje požadavek nestrannosti, stejně jako tomu je u mediátorů při mimosoudní mediaci.¹²³ Nestrannost u mediátorů je velice důležitá především z toho důvodu, že pokud strany v rámci mediace nedosáhnou dohody a předstoupí s řešením svého problému před soud, bude funkci soudce vykonávat stejná osoba, která působila v průběhu mediace jako mediátor.¹²⁴

Abychom tedy vytvořili ucelený výčet požadavků na kompetence mediátora, budeme vycházet jak z právní úpravy, tak z odborných článků. Primární je už poněkoli káté uvedená nestrannost, nezávislost a nepodjatost osoby mediátora. O věkové hranici se zákon ani autoři nezmiňují. Co ovšem vychází ze zákona a je velice důležité je požadavek na dostatečnou kvalifikaci mediátorů. Vzhledem ke skutečnosti, že mediaci provádí většinou soudci, případně osoby z panelu soudních mediátorů, je jakousi samozřejmostí vzdělání v právní oblasti. To ale není vše. Již získané vzdělání je potřeba rozšířit o mediační kurz, který bývá minimálně tři až pětidenní anebo absolvovat zahraniční vzdělávání jako např. workshop na právnické fakultě Harvardovy univerzity. A nakonec v Norsku také působí učitelé ze Spojených států, kteří se účastní vzdělávání mediátorů.¹²⁵ USA jsou jistě dobrou volbou, protože mediace má zde dlouholetou historii, jasné legislativní i osvětové zázemí a je realizována na všech úrovních.¹²⁶

4.2.2 Otázka dobrovolnosti

U předchozích dvou kapitol jsme uvedli, že prvek dobrovolnosti je zakotven i ve směrnici Evropské rady a Parlamentu. Norsko však není členským státem Evropské unie, a proto se nyní touto směrnici nebudeme zabývat.

Zabývat se budeme opět převážně norským zákonem o mediaci, kde se v dílu 7 – 1 odst. 1 TDA můžeme dočíst, že strany se mohou dohodnout na provedení mimosoudní mediace a to písemnou formou. Dále zákon dává stranám možnost mediaci kdykoliv přerušit a odročit.¹²⁷ Další projev dobrovolnosti nalezneme v možnosti stran vybrat si mediátora, a to prostřednictvím opět písemné žádosti, která je podepsána oběma stranami konfliktu a tyto v ní

¹²² Díl 8 – 4 odst. 1 TDA.

¹²³ Díl 8 – 4 odst. 2 TDA.

¹²⁴ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 18. 3. 2017]. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹²⁵ *Mediation in the Scandinavian Courts* [online]. fbe.org [cit. 18. 3. 2017]. Dostupné na

<http://www.fbe.org/IMG/pdf/Mediation_in_the_Scandinavian_Courts.pdf>.

¹²⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 22.

¹²⁷ Díl 7 – 1 odst. 2 TDA.

uvedou, čeho se jejich spor týká. Pokud soud odmítne žádosti vyhovět a vybraného mediátora zvolit, mají strany možnost se proti tomuto rozhodnutí společně odvolat.¹²⁸

V případě soudní mediace, kde je dobrovolnost do jisté míry potlačena právem soudu tuto mediaci nařídit, však zákon zdůrazňuje povinnost soudu brát v potaz názory stran na tuto nařízenou mediaci. Tato povinnost však není neomezená, neboť pokud nastanou nějaké mimořádné okolnosti, může soudní mediace proběhnout i proti vůli stran.¹²⁹ Mimořádnými okolnostmi jsou nejčastěji spory mezi rodinnými příslušníky.¹³⁰ Nejde však o všechny rodinněprávní spory, protože např. žádost o rozvod je vždy dobrovolná, což nám dokazuje velký posun v historickém vývoji mediace.¹³¹

4.2.3 Účastníci mediace

Norský zákon o mediaci toho o účastnících mediačního řízení sděluje opravdu mnoho. Pojdme tedy nyní tyto informace seřadit a utřídit, abychom získali co nejkomplexnější seznam a popis všech subjektů, které se mohou mediace zúčastnit.

Jako první je nutné uvést osobu mediátora. U té jsme si již výše řekli, kdo vše jí může být, a proto můžeme tohoto účastníka opustit a vrhnout se na druhého, který je ovšem s mediátorem úzce spojen. Jedná se o asistenta mediátora, kterého může se souhlasem stran zapojit do mediace. Strany mohou požadovat, aby jmenoval soud asistenta, který nebude z panelu soudních mediátorů.¹³² Asistent musí být stejně jako mediátor nestranný, nezávislý, nepodjatý a dostatečně kvalifikovaný.¹³³

Třetím účastníkem jsou strany konfliktu. Výčet toho, kdo může být stranou, nalezneme v dílu 2 – 1 odst. 1 TDA, a jsou to fyzické osoby, stát, obecní úřady, krajské úřady, společnosti, včetně společností s ručeným omezeným, obecných a komanditních společností, dále družstva, spořitelny, nadace, nemovitosti v konkurzu a majetky zemřelých osob v rámci veřejné správy a konečně jiné organizace a nezávislé státní podniky, pokud tak stanoví zákon.

Další jsou zástupci stran. Ti jsou nezbytní v případech právnických osob, které mohou mít jednoho i více zástupců, ale pokud jich je více jmenuje výkonný výbor jednoho

¹²⁸ Díl 7 – 2 odst. 1 TDA.

¹²⁹ Díl 8 – 3 odst. 2 TDA.

¹³⁰ SKOGHØY, Tage Brigit Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹³¹ HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, s. 163.

¹³² Díl 7 – 2 odst. 3 TDA.

¹³³ Díl 8 – 4 odst. 2 TDA.

hlavního.¹³⁴ U fyzických osob musíme opět vycházet z dělení na mimosoudní a soudní mediaci. U mimosoudní zákon v dílu 7 – 3 odst. 1 uvádí, že strany mohou vystupovat osobně nebo se nechat zastoupit osobou oprávněnou uzavírat smírnou dohodu o narovnání. V případě soudní mediace musí být přítomny obě strany osobně a případně mohou být doprovázeny zástupcem.¹³⁵ Zástupce by měl být jeden, ve výjimečných situacích může být i více, ale stejně jako u právnických osob se v takové situaci zvolí jeden hlavní.¹³⁶ A v dílu 3 – 3 odst. 3 zákon o mediaci najdeme možnost nechat se zastupovat i blízkým příbuzným, pokud je k tomu způsobilý a nejedná se o jednání před Nejvyšším soudem.

Jestliže bude v průběhu řízení činit výpověď třetí strana, bude i ona ze zákona účastníkem mediace.¹³⁷ Stejně tak ostatní odborníci, které sice zákon výslovně nezmiňuje, ale podle odborné literatury se také řadí mezi účastníky. Jde např. o psychologa, který působí v rodinné mediaci a pokud je to potřeba mluví buď s dítětem, anebo s rodiči.¹³⁸

A poslední skupinou účastníků řízení jsou rodinní příslušníci, kteří také nejsou v zákoně výslovně uvedeni, ale jak jsme si již řekli, jsou to právě spory mezi nimi, které patří do skupiny mimořádných okolností, ve kterých může soud nařídít mediaci i proti vůli stran podle dílu 8 – 3 odst. 2 TDA.¹³⁹ Navíc jsou to většinou právě tyto osoby, které jsou konfliktem a jeho řešením dotčené, i když zrovna netvoří jednu z jeho stran.

V předchozích dvou kapitolách jsme řešili problematiku nezletilých osob a pak také zdravotně omezených osob jako účastníků řízení. I na tyto skupiny norský zákon o mediace myslel a vzhledem k tomu, že mediace v Norsku je silně svázána se soudy, spojil účastenství s procesní způsobilostí. Nezletilá osoba tedy podle dílu 2 – 2 odst. 3 TDA může mít procesní způsobilost, stanoví – li tak zákon. Naopak zletilá osoba, která ale trpí duševní poruchou a proto není schopná hájit své vlastní zájmy, procesní způsobilost nemá, ale jako účastník vystupovat může, ale pouze s opatrovníkem, který její zájmy bude hájit. Toho buď osoba už má, anebo jí ho stanoví soud.¹⁴⁰ Více se o případech ve zdravotnických nebo sociálních službách zákon zmiňuje v části 36.

¹³⁴ Díl 2 - 5 odst. 1 TDA.

¹³⁵ Díl 8 – 5 odst. 2 TDA.

¹³⁶ Díl 3 – 1 odst. 2 TDA.

¹³⁷ Díl 7 – 3 odst. 4 TDA.

¹³⁸ *Mediation in the Scandinavian Courts* [online]. fbe.org [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.fbe.org/IMG/pdf/Mediation_in_the_Scandinavian_Courts.pdf>.

¹³⁹ SKOGHØY, Tage Brigit Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁴⁰ Díl 2 – 2 odst. 4 TDA.

4.2.4 Proces mediace

Proces mediace v Norsku nebudeme dělit na žádné fáze, jako tomu bylo u předchozích dvou kapitol, ale využijeme dělení na několik typů mediace, které nám nabízí norský zákon o mediaci, a každý typ popíšeme.

První je mimosoudní mediace před klasickým soudním řízením. Je zakotvena v dílu 5 – 4 TDA, podle něhož mají strany povinnost pokusit se předtím, než půjdou k soudu o řešení svého problému před Smírčí komisí (*Conciliation Board*), komisí mimosoudního vyrovnání sporu nebo právě o mimosoudní mediaci. Pokud strany odporují, přechází se okamžitě k soudu. Sporné strany, které již prošli mediací a nedohodli se, nemusí předstupovat před Smírčí komisí, ale mohou hned před soud.¹⁴¹ Vraťme se ale k průběhu mimosoudní mediace. Jestliže se na ní strany dohodli, probíhají setkání s mediátorem. Ta mohou být společná i oddělená.¹⁴² Díl 7 – 3 odst. 4 TDA uvádí, že o mediačních jednáních se pořizuje záznam. Strana, která učiní nabídku druhé straně, může žádat, aby to bylo zaznamenáno, protože záznam je poté přípustný jako důkaz v soudním řízení.¹⁴³ Mediace končí uzavřením dohody, prohlášením mediátora, že další mediace je zbytečná nebo prohlášením jedné nebo obou stran, že si nepřejí v mediaci pokračovat. I toto se zapisuje do záznamu.¹⁴⁴ Na závěr části o mimosoudní mediaci ještě doplníme, že u uzavřené dohody neexistují žádné speciální požadavky na její platnost.¹⁴⁵

Další je mediace před obecnými soudy upravená v části osmé TDA. Soud se snaží pomoc stranám v dosažení smírného řešení, a to při soudním jednání nebo prostřednictvím jiných kontaktů se stranami. Během mediace soud nemůže pořádat oddělená jednání s každou stranou, přijímat informace, které nemohou být poskytnuty všem zúčastněným stranám, předkládat návrhy řešení, nabízet radu nebo jinak ohrožovat důvěru v nestrannost soudu. Pokud strany během této mediace dosáhnou dohody, lze ji považovat za soudní rozhodnutí a

¹⁴¹ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017].

Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁴² Díl 7 – 3 odst. 3 TDA.

¹⁴³ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017].

Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁴⁴ Díl 7 – 3 odst. 5 TDA.

¹⁴⁵ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017].

Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

je nutné o tom sepsat záznam.¹⁴⁶ Hlavní úloha soudu v této mediaci je zajištění závaznosti dohody a ujištění se, že podmínky budou splněny do pevně určeného termínu.¹⁴⁷

A posledním typem mediace uvedeným v zákoně o mediaci je soudní mediace před obecnými soudy. Podle dílu 8 – 3 odst. 1 TDA se tato mediace může uskutečnit namísto nebo navíc k mediaci před obecnými soudy. Soud musí brát v potaz, jestli provedení soudní mediace nebude nevhodné vzhledem k rozdílným poměrům stran.¹⁴⁸ Díl 8 – 5 odst. 1 TDA říká, že soudní mediace se uskutečňuje mimo soudní slyšení a setkání s účastníky mohou být společná i oddělená. Důkazy nemohou být předkládány bez souhlasu stran¹⁴⁹ a o mediačních setkáních se musí pořizovat záznam.¹⁵⁰ Do záznamu se zapisuje také dosažení dohoda, která má stejné účinky jako dohoda u mediace před obecnými soudy. Pokud není dosaženo dohody, obecný soud by se měl ujistit, že neúspěch nezpůsobí zpoždění v řešení případu. A zajímavostí v tomto případě je, že soudce, který fungoval jako soudní mediátor, nemůže být soudcem v případném navazujícím soudním řízení.¹⁵¹

Závěrem této podkapitoly si dovolíme uvést ještě stručný nástin procesu rodinné mediace, který není přímo zakotven v právní úpravě. Proběhne první meeting na kterém strany vytvoří společně prozatímní dohodu. Je jim stanovena dvou až tříměsíční lhůta na dodržení dohody. Poté se strany znovu sejdou a je vytvořena finální dohoda nebo se provedou úpravy a opět je dána stejná lhůta na dodržení. Toto se opakuje, dokud strany neuzavřou finální dohodu, což bývá ve většině případů na třetím setkání.¹⁵²

4.2.5 Odměňování mediátora

Podle dílu 7 – 4 TDA hradí odměnu mediátora i asistenta strany rovným dílem, pokud není ujednáno jinak. Soud může být požádán, aby rozhodl o výši odměny. Díl 7 – 2 odst. 4 TDA umožňuje sjednat si platbu předem či zálohu, o jejich výši rozhoduje opět soud. V případě zálohy může soud stanovit i časový limit na její vyplacení. Další pravomocí soudu

¹⁴⁶ Díl 8 – 2 TDA.

¹⁴⁷ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁴⁸ Díl 8 – 3 odst. 2 TDA.

¹⁴⁹ Díl 8 – 5 odst. 4 TDA.

¹⁵⁰ Díl 8 – 5 odst. 5 TDA.

¹⁵¹ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁵² *Mediation in the Scandinavian Courts* [online]. fbe.org [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.fbe.org/IMG/pdf/Mediation_in_the_Scandinavian_Courts.pdf>.

je určení odměny mediátora nebo asistenta, který není soudce obecného soudu, na základě právní mzdy¹⁵³ a poslední určení poplatků právního zástupce na jeho žádost případně na žádost účastníka řízení. Při určování poplatků by měl vzít soud v potaz povahu sporu, význam případu a vztah mezi stranou a právním zástupcem.¹⁵⁴

Naopak osvobození od placení odměny je ze zákona ve výše zmíněných případech ve zdravotnických a sociálních službách, kde pokud není stanoveno jinak, veškeré náklady hradí stát.¹⁵⁵ Také rodinné poradenství je zdarma.¹⁵⁶

A jen pro úplnost ještě na závěr doplníme, že pokud je jakákoliv mediace neúspěšná a strany se obrátí na soud, jsou všechny soudní výlohy uvedeny v části 20. TDA.

4.3 Shrnutí

Právní úpravy České republiky, Rakouska a Norska budeme srovnávat až v kapitole následující, ale již nyní můžeme s jistotou říci, že jsme v průběhu této diplomové práce postupovali od nejhoršího k nejlepšímu. Tím nechceme nijak kritizovat českou právní úpravu mediace, ale spíše vyzdvihnout právní úpravu mediace v Norsku.

Již začátkem této kapitoly jsme se zmínili, že TDA je velmi rozsáhlý a komplexní zákon. Tuto skutečnost jsme si v průběhu jeho analýzy několikrát bezezbytku potvrdili. Opravdu musíme konstatovat, že zákon obsahoval odpovědi na téměř všechny otázky, které nás zajímaly. Bylo i poměrně obtížné najít v literatuře nebo odborných člancích nějakou zajímavost, o které se norský zákon o mediaci nezmiňuje. Navíc je tento předpis také velice přehledný, jasný a srozumitelný. Díky tomu jsme při rozboru našich pěti vybraných aspektů právní úpravy, tedy požadavků na kompetence mediátora, otázky dobrovolnosti, účastníků řízení, procesu mediace a odměňování mediátora, vyčerpali celé téma a vše důkladně popsali, a i přesto jsme se nemuseli obávat přílišné rozsáhlosti podkapitol, což je pro čtenáře kontraproduktivní.

¹⁵³ SKOGHØY, Tage Brigt Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. svw.no [cit. 19. 3. 2017]. Dostupné na <http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

¹⁵⁴ Díl 3 – 8 odst. 1 TDA.

¹⁵⁵ Díl 36 – 8 TDA.

¹⁵⁶ HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, s. 163.

5. Zhodnocení kvality právní úpravy mediace a jejího průběhu v České republice a ve vybraných zemích

V závěrečné kapitole budeme provádět orientační komparaci právních úprav mediace v České republice, Rakousku a Norsku podle pravidel a postupu uvedeném v odborné publikaci.¹⁵⁷ Problematika právního zakotvení mediace je stále velmi živé a diskutované téma. Čemuž se nelze divit, protože pokud si připomeneme roky, kdy byly přijaty jednotlivé zákony o mediaci, v České republice v roce 2012, v Rakousku roku 2004 a v Norsku jde o rok 2005, je jasné, že se jedná o stále poměrně mladou právní úpravu, která navíc zatím nepodléhá ani v jednom z vybraných států žádné novele. Proto se nám nabízí široký prostor pro návrhy, jak lze právní úpravu zlepšit a to především na základě poznatků získaných z analýzy ostatních právních úprav. A proč je vůbec tak moc důležité soustředit se na kvalitní právní úpravu mediace, tedy mimosoudního řešení sporů? V otázce je v podstatě skrytá i odpověď. Soudní systémy jsou v dnešní době přehlceny a lidé sahají v případech řešení svých sporů primárně po žalobách a nemají nejmenší snahu dosáhnout vyřešení smírnou cestou. A to je bezesporu nešvar, který je třeba co nejvíce vymístit a snažit se společnost přimět a naučit své problémy řešit dohodou.

Aby bylo možné provést orientační komparaci kvalitně, zvolili jsme si tyto dílčí otázky: právní předpisy vztahující se k mediaci, požadavky na kompetence mediátora, otázka dobrovolnosti, účastníci mediace, proces mediace a odměňování mediátora. Začneme otázkou právních předpisů. Kdy byly jednotlivé zákony o mediaci vydány, jsme si již řekli v úvodu. Co jsme si ale neřekli, je jak vlastně tyto tři předpisy charakterizovat. Český zákon o mediaci je velice jasný, ale bohužel také příliš stručný. Nezachraňuje ho ani vyhláška, která byla k jeho provedení vydána. Rakousko je na tom o poznání lépe. Jejich zákon o mediaci také není příliš rozsáhlý, ale lze v něm najít odpovědi na většinu otázek, týkajících se mediace. Nutno podotknout, že i k jeho provedení byla vydána vyhláška. Jediným zákonem z námi vybraných, který není proveden žádnou vyhláškou, je norský zákon o mediaci. Ten ale žádnou vyhlášku ani nepotřebuje, vzhledem k jeho již několikrát zmíněné rozsáhlosti a komplexnosti. TDA totiž upravuje opravdu veškerou problematiku vztahující se k mediaci.

Další dílčí otázkou jsou požadavky na kompetence mediátora. V tomto případě jsou právní úpravy poměrně jednotné. Požadavky na osobu mediátora nejsou ani v jedné zemi rozhodně malé, ale vzhledem k důležitosti tohoto „prostředníka“ pro strany sporu je to vítané.

¹⁵⁷ ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, s. 70 - 73.

Rádi bychom vyzdvihli především účast odborníků z různých oborů na vzdělávání mediátorů. A protože přece jen musíme zvolit ten nejideálnější možný způsob, vybereme Rakousku, protože v ustanovení § 20 ZivMediatG je výslovně stanoven i požadavek na dokládání dalšího postupného vzdělávání v průběhu každých pěti let.

Otázku dobrovolnosti má jako jediný z vybraných bodů nejlepší Česká republika. Je zde totiž ponechán maximální prostor pro dobrovolnost a jediná možnost, kdy lze mediaci nařídit, je v případě prvního setkání se zapsaným mediátorem, což ovšem není klasická mediace, ale spíše informativní schůzka. Naopak Norsko se snaží mediaci nařizovat v podstatě vždy a Rakousko má zakotveno určité situace, kdy je mediace povinná, jako např. u skončení učňovského poměru.¹⁵⁸

V případě účastníků řízení jsou vybrané státy opět ve shodě, protože seznam osob, které mohou být účastníky mediace je v zásadě shodný. Pouze v zařazování skupin osob, které jsou jistým způsobem omezeny, mezi účastníky řízení trochu zaostává Česká republika. Jde o osoby zdravotně omezené a o nezletilé osoby. Na ty myslí jak právní řád Rakouska tak také přímo TDA v Norsku, jen česká právní úprava mlčí.

Proces mediace je českém zákoně o mediaci nastíněn jen velice stroze a je tedy potřeba vystačit si s fázemi z odborné literatury.¹⁵⁹ Fáze lze nalézt i v procesu mediace v Rakousku, ale zde je alespoň konkrétněji nastíněno zahájení mediace.¹⁶⁰ Nejlépe popsány a upravený proces mediace nám ale nabízí Norsko. Zde TDA zakotvuje tři typy mediace a u každé dostatečně popisuje jejich začátek, průběh i konec.

A konečně odměňování mediátora je problematika, kterou zákon o mediaci v České republice i vyhláška o zkouškách a odměně mediátora upravuje jasně a stanovuje i konkrétní částku za první setkání se zapsaným mediátorem. Jedinou nevýhodu zde shledáváme v možnosti bezplatné mediace, která nám přijde znevýhodňující pro osobu mediátora. Naproti tomu Rakousku možnost bezplatné mediace vůbec nenabízí, ale výše nákladů se určuje po domluvě stran s mediátorem, což nám připadá férové. Navíc v případě mediace v citlivých rodinněprávních záležitostech je možné požádat o státní příspěvek.¹⁶¹ A Norsko má i tuto otázku vyřešeno nejjasněji, protože v tomto případě rozhoduje o výši odměny mediátora soud, mediace se nedá provést bezplatně, ale rodinné poradenství je zdarma. Tedy ochrana nejvyšší

¹⁵⁸ ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 157.

¹⁵⁹ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 131 – 133.

¹⁶⁰ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 203.

¹⁶¹ *Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. ec.europa.eu., 30. 11. 2007 [cit. 20. 3. 2017]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_aus_cs.htm#C>.

hodnoty – rodiny – je zaručena vždy a všude. A poslední poznámka bude patřit dělení těchto nákladů mezi strany, které si je dělí rovným dílem, pokud není stanoveno jinak, a to jak v České republice, tak v i Rakousku a Norsku.

Nejideálnější způsob právní úpravy mediace můžeme po zvážení všech zjištěných faktů nalézt bezesporu v Norsku. Právní úprava je zde obsažena v jediném zákoně, který ale je přehledný, obsáhlý a komplexní. Požadavky na kompetence mediátora jsou také odpovídající důležitosti této osoby během procesu mediace, který je také v Norsku upraven více než vyčerpávajícím způsobem, ale současně jasně. K úpravě účastníků mediace a odměňování mediátora také není co dodat, a tak jediným slabším článkem pro nás zůstává prvek dobrovolnosti. U mimosoudní mediace se sice mohou strany rozhodnout, zda ji chtějí absolvovat, ale především v případě soudní mediace jsou do ní v zásadě nuceny, což nepovažujeme pro úspěšné dosažení dohody vůbec za vhodné.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat právní úpravu mediace v České republice v kontextu zahraniční právní úpravy Rakouska a Norska. Výběr těchto tří zemí nebyl náhodný, důvody, proč jsme zvolili právě tyto země, můžeme najít v úvodu práce. Nicméně nutno podotknout, že Norsko nebylo naší volbou od začátku, ale nahradilo původně vybrané Spojené státy. USA totiž jako kolébka mediace byly pro tuto práci nesmírně atraktivní, ale vzhledem k množství jednotlivých států a odlišnostem v jejich právních úpravách by se nám s nimi pracovalo velmi těžko. Proto jsme se po poradě s vedoucí práce rozhodli zvolit jeden ze severovýchodních států a vzhledem k dlouholeté historii mediace v Norsku a četnosti jejího užívání zde, to pro nás byla jasná volba, které jsme ani jednou nezalitovali.

Každý z námi vybraných států je jiný a každý má úpravu mediace a její průběh postaven trochu jinak. To pro nás bylo skutečně obohacující, a i když jsme v právních úpravách hledali pouze námi vybrané aspekty – tedy požadavky na kompetence mediátora, otázku dobrovolnosti, účastníky mediace, proces mediace a odměňování mediátora – trůfáme si s klidem říct, že získané informace nám postačují k zodpovězení otázek položených v úvodu této práce. Ze tří prozkoumaných právních úprav je jednoznačně nejkompaktnější a nejkvalitnější právní úprava Norska. K požadavkům na kompetence mediátora se vyjadřuje o něco lépe rakouský ZivMediatG, ale otázku účastníků mediace, proces mediace a především odměňování mediátora upravuje v porovnání s Rakouskem a Českou republikou rozhodně nejlépe. Abychom ale nevyvolali mylný dojem, že naše právní úprava nemá těm zahraničním co nabídnout, připomeneme pátý vybraný aspekt právních úprav mediace, kterým je otázka dobrovolnosti. Ta bývá v Rakousku do jisté míry často potlačena, v Norsku se snaží mediaci uplatnit v zásadě před každým soudním řízením. Česká republika naopak nechává až na nařízené první setkání se zapsaným mediátorem zcela na stranách konfliktu, jak svůj problém budou řešit, zda před soudem nebo mimo něj. Toto považujeme za jasný projev práva na spravedlivý proces, konkrétně práva na soudní ochranu.

Na základě všech výše zmíněných faktů a získaných informací musíme konstatovat, že cíl naší práce byl naplněn zcela, i přes drobné komplikace. Tím máme na mysli odlišnosti konkrétně zákonů o mediaci, kdy v Rakousku se nám, v případě účastníků řízení a procesu mediace, stalo, že ZivMediatG vůbec na tyto otázky nenaráží. Museli jsme se tedy spokojit s informacemi z odborné literatury a článků.

Závěrem dodáme, že samotnou mediaci, tedy jeden ze způsobů mimosoudního řešení sporů, vnímáme jako budoucnost řešení konfliktních situací, která má usnadnit dosažení

dohody a do jisté míry také uklidnění vztahů mezi spornými stranami. Z tohoto důvodu je podle nás velice důležité, aby se právní úprava mediace vyvíjela a zlepšovala a dávala tak kvalitní základ nejen pro mediátory. Nezbytné je i zodpovězení diskutovaných otázek. Kdo zaplatí mediaci, pokud ji mediátor nechce poskytnout bezplatně, ale strany si ji i přes snahu svůj problém tímto způsobem vyřešit nemohou dovolit? A může mít mediační dohoda uzavřená s osobou omezenou s omezenou svéprávností vůbec nějaké právní účinky? A v neposlední řadě jde i o představení a seznámení širší veřejnosti s mediací. Dost často totiž narážíme, především mezi laiky, na situaci, že vůbec netuší, co mediace je a k čemu slouží a už se nám také stalo, že někteří dotázaní tento pojem slyšeli úplně poprvé. Je tedy potřeba si uvědomit, že mediace skutečně má vysoký potenciál a může být budoucností v řešení sporů mezi lidmi a nejen mezi nimi, ale je nezbytné neustále pracovat na jejím rozvoji a zakotvování do společnosti.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

- BECK, Pia. *Cochemer Praxis vs. Integrierte Mediation. Vergleich der methodischen Ansätze. Diplomarbeit*. Neroderstedt: GRIN Verlag, 2009, 282 s.
- BEVAN, Alexander H. *Alternative dispute resolution: a lawyer's guide to mediation and other forms of dispute resolution*. London: Sweet and Maxwell, 1992, 128 s.
- BÜCHRING-UHLE, Christian. *Arbitration and mediation in international business*. 2. vydání. Alphen an den Rijn: Kluwer Law International, 2006, 305 s.
- DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. *Komentář k zákonu o mediaci*. 1. vydání. Nakladatelství C. H. Beck - CZ, 2013, 368 s.
- FISHER, Fred. *Postavme mosty. Jak zvládat konflikty a neshody, koncepce a strategie*. Praha: Partners Czech, 2002, 110 s.
- HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, 272 s.
- HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, 192 s.
- HOLÁ, Lenka. Systém vzdělávání mediátorů. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 512 s.
- JARVIS, Peter. *An International Dictionary of Adult and Continuing Education*. 2. vydání. London: Kogan Page Ltd., 1999, 208 s.
- LEVINE, Bertram J. *128 Resolving Racial Conflict: The Community Relations Service and Civil Rights, 1964-1989*. Columbia: University of Missouri Press, 2005, 262 s.
- MALACKA, Michal. Historie mediace a mediačních dohod. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, 416 s.
- RISKIN, Leonard, ARNOLD, Tom, KEATING, Michael. *Mediace aneb Jak řešit konflikty*. Praha: Pallata, 1997, 126 s.
- SCANLON, Kathleen M. *Mediators Deskbook*. New York: CPR Institute for Dispute Resolution, 1999, 179 s.
- STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 512 s.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, 209 s.

ŠIMEČKOVÁ, Eva. Mediace v pracovním právu v českém a rakouském kontextu. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, 416 s.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, 208 s.

TOUVAL, Saadia, ZARTMAN, William I. *International mediation in theory and practice*. Boulder: Westview Press, 1985, 304 s.

VETEŠKA, Jaroslav a kol. (ed). *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Praha: Educa Service, 2009, 344 s.

VYBÍRAL, Zdeněk. *Psychologie komunikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005, 319 s.

WESTPHALOVÁ, Lenka, SPÁČIL, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. Legislativní možnosti a meze mediace konfliktu v rodinněprávních vztazích. In HOLÁ, Lenka a kol. (ed). *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 512 s.

Právní zdroje:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

Zákon č. 29/2003, Zivilrechts – Mediations – Gesetz.

The Dispute Act, č. 90 ze dne 17. 6. 2005.

Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008.

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů.

Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora.

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2006, sp. zn. IV. ÚS 288/04.

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1818/07.

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 3007/09.

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13.

Rozhodnutí OGH (Oberster Gerichtshof, rakouský Nejvyšší soudní dvůr) ze dne 14. 10. 1980, Arb 9907 = ZAS 1981, 143 = DRdA 1982, 47.

Jiné:

BĚHOUNEK, Tomáš. Mediace v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2004, č. 19, s. 716.

FRIDRICHOVÁ, Drahomíra. Právo na spravedlivý proces a obligatorní mediace ve světle judikatury Soudního dvora Evropské unie. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2016, 11. vydání, č. 3, 293 s.

- GASZÓ, Elisabeth. Das Österreichische Zivilrechtsmediationsgesetz und seine Auswirkungen auf die Praxis. *Psychologie in Österreich*, 2005, č. 5, s. 255.
- HORÁČEK, Tomáš. Mediace v soukromoprávních věcech jako předmět samostatné právní úpravy. *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 124.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Tzv. nesporný (smluvený) rozvod a mediace. *Bulletin advokacie*, 1999, č. 5, s. 32 - 33.
- CHOLENSKÝ, Petr. *Jak odměnit mediátora, zejména za úspěšnou mediaci?* [online]. *Bulletin advokacie.cz*, 2. 8. 2013. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-odmenit-mediatora-zejmena-za-uspesnou-mediaci>>.
- JEŽEK, Martin. Kdo zaplatí nařízenou mediaci? *Právo a rodina*, 2016, č. 6, s. 2.
- JELÍNKOVÁ, Petra. K vybraným problémům nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem. *Právní rozhledy*, 2014, č. 22, s. 790.
- JELÍNKOVÁ, Petra. Soudem nařízené první setkání se zapsaným mediátorem a nečinnost stran. *Právo a rodina*, 2014, č. 10, s. 10.
- Kdy lze mediace využít?* [online]. *e-justice.europa.eu.*, 3. 4. 2013. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-at-cs.do?member=1>.
- KOVÁČOVÁ, Anna, SPÁČIL, Ondřej. Slyšení dítěte v rámci rodinné mediace. *Právní rozhledy*, 2014, č. 10, s. 353.
- KRACHT, Stefan. Rolle und Aufgabe des Mediators – Prinzipien der Mediation. In HAFT, Fritjof, SCHLIEFFEN, Katharina. (ed). *Handbuch Mediation*. 2. vydání. München: C. H. Beck, 2009, 1350 s.
- LEWIS, John David. Dike, Moira, Bios and the limits to understanding in Solon, 13 (West). In *Dike*. Milano: Editioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 2001, roč. 4, s. 122.
- Mediace v občanskoprávních věcech (zejména v rodinném právu)* [online]. *ec.europa.eu.*, 30. 11. 2007. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_au_cs.htm#C>.
- Mediation in the Scandinavian Courts* [online]. *fbe.org*. Dostupné na <http://www.fbe.org/IMG/pdf/Mediation_in_the_Scandinavian_Courts.pdf>.
- MEIER, Isaak, MÜRNER, Diana. Mediation und Möglichkeiten ihrer Förderung durch den Gesetzgeber, Recht – unter der besonderen Berücksichtigung der neuen eidgenössischen Zivilprozessordnung. In *Recht*, 2004, s. 1.
- Seznam mediátorů je dostupný na <<http://www.mediatorenliste.justiz.gv.at/mediatoren/mediatorenliste.nsf/docs/home>>.
- SKOGHØY, Tage Brigte Andreassen. *Mediation in Norway – An outline* [online]. *svw.no*. Dostupné na

<http://svw.no/contentassets/01632d17236247fbadc62da60ea17f29/ec9d82d68079b549bbb9632140efae66_13999896261.pdf>.

STÖHROVÁ, Helena, ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *První konference o mediaci* [online]. amcr.cz, září 2009. Dostupné na <<http://www.amcr.cz/o-asociaci/#cil2>>.

STOKKE, Torgeir Aarvaag. *Mediation in Collective Interest Disputes* [online]. scandinavianlaw.se . Dostupné na <<http://www.scandinavianlaw.se/pdf/43-5.pdf>>.

SVATOŠ, Martin. Mýty a fakta o prvním setkání s mediátorem, aneb všechno, co jste o mediaci chtěli vědět, ale báli jste se zeptat. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 11, 85 s.

Vznik a vývoj organizace, rok 2000 [online]. amcr.cz, 2011. Dostupné na <<http://www.amcr.cz/o-asociaci/#cil2>>.

Abstrakt

Tato diplomová práce má za cíl analyzovat právní úpravu mediace v České republice v kontextu zahraniční právní úpravy Rakouska a Norska. Nejprve stručně definuje pojem mediace a poté se věnuje jednotlivých státům. U každé z nich popíše vývoj právního zakotvení mediace do právního řádu, a následně se zaměří na pět aspektů, jejichž zakotvení a úpravu vyhledává v právních předpisech každé vybrané země. Těmito aspekty jsou požadavky na kompetence mediátora, otázka dobrovolnosti, účastníci mediace, proces mediace a odměňování mediátora. Na konci každé kapitoly provede krátkou rekapitulaci, ale hlavní shrnutí je až v kapitole poslední.

Závěrečná kapitola obsahuje orientační komparaci všech získaných informací o mediaci v České republice, Rakousku a Norsku a nabízí nejideálnější řešení právní úpravy mediace, u kterého zmiňuje všechny jeho pozitiva i případná negativa. To by mělo být jakýmsi vzorem a inspirací především pro české zákonodárce jak zlepšit primárně zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů.

Abstract

This thesis is focused on the analysis of legislation of mediation in The Czech Republic in context with foreign legislations in Austria and Norway. At first it defines the concept of mediation and then it focuses on the specific countries. The thesis describes an evolution of legal integration of mediation into the legal order and then it concentrates on five aspects and examines their integration and legislation in law regulations at each of the chosen countries. These aspects include required competences of the mediator, the question of voluntariness, participants of mediation, the mediation process and remuneration of the mediator. At the end of each chapter is short recapitulation, but the main summary can be found in the last chapter.

The last chapter contains orientational comparison of all obtained informations about mediation in The Czech Republic, Austria and Norway and offers the most ideal solution of mediation legislation. This solutions mentions all positives and any potential negatives. This should be sort of an ideal pattern and inspiration, especially for czech lawmakers, how to improve the act no. 202/2012., about mediation and about changes of some laws.

Seznam klíčových slov

mediace, mediátor, kompetence, dobrovolnost, účastník mediace, proces mediace, odměňování mediátora

Key words

mediation, mediator, competences, voluntariness, participant of mediation, the mediation process, remuneration of mediator